

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E PUNËVE PUBLIKE DHE
TRANSPORTIT**

**STRATEGJIA KOMBËTARE
SEKTORIALE E SHËRBIMEVE
TË FURNIZIMIT ME UJË DHE
KANALIZIMEVE
2011-2017**

PËRMBAJTJA

Hyrje	3
Kapitulli 1 – Gjendja Aktuale e Sektorit	4
1.1 Popullsia: Statistikat, Emigrimi dhe Varfëria	4
1.2. Burimet Ujore	8
1.3 Performanca e Ndërmarrjeve të Ujësjetës-Kanalizimeve	9
1.4 Aspektet Rregullatore, Institucionale dhe Financiare të Sektorit	13
1.5 Pjesëmarrja e Sektorit Privat në Sektorin e Ujësjetës-Kanalizimeve	17
Kapitulli 2 – Vizioni, misioni dhe objektivat prioritarë	20
2.1 Vizioni	20
2.2 Objektivat e Misionit	20
2.3 Ndërhyrjet në kuadër të Objektivave të Misionit	21
2.4 Qëllimet Strategjike në Mbështetje të Objektivave Prioritarë për Sektorin	24
Kapitulli 3 – Politikat dhe Planet e Veprimit	27
Kapitulli 4 – Implikimet e Burimeve	40
4.1 Nevojat Kapitale në Mbështetje të Objektivave Strategjike dhe Prioriteteve	40
4.2 Nevojat për kapitale Shtesë për Investimet e Shtyra në Menaxhimin e Aseteve	43
4.3 Nevojat Kapitale për Asistencë Teknike	44
4.4 Investimi Total Kapital që nevojitet për Periudhën e Planifikimit	46
Kapitulli 5 – Përgjegjshmëria, Monitorimi dhe Vlerësimi	49
5.1 Përgjegjshmëria	49
5.2 Monitorimi	49
5.3 Vlerësimi	49

Hyrje

Kjo Strategji e Sektorit të Ujësjiellës Kanalizimeve të Republikës së Shqipërisë për periudhën 2011-2017 është përgatitur me qëllim prezantimin e Vizionit, Objektivave të Misionit dhe Planeve të Veprimit të Shqipërisë në mënyrë të qartë, specifike, sasiore dhe kohore së bashku me përgjegjësitë që i takojnë çdo institucioni. Kjo qasje disi ndryshe për një Strategji sektoriale ka për qëllim të mos lërë vend për paqartësi apo keqkuptime në lidhje me drejtimin dhe objektivin e saj.

Shqipëria, si bashkësponsorizuese e Rezolutës së Kombeve të Bashkuara për ta bërë "Aksesin në Ujë të Pijshëm të Sigurt dhe Kanalizime të drejta të njeriut", është e angazhuar të demonstrojë, me fjalë dhe me vepra, se një vend i vogël në zhvillim mund t'i përgjigjet çështjes globale dhe të bëjë atë çka i takon për t'iu garantuar barazi gjithë qytetarëve të saj sa i përket të drejtave të njeriut në lidhje me ujin e pijshëm dhe kanalizimet.

Shqipëria e vlerëson rolin unik të ujit të pijshëm të sigurt dhe të kanalizimeve në mbështetje të cilësisë së jetës dhe zhvillimit ekonomik në vendet me të ardhura të ulëta dhe të mesme. Shqipëria kupton gjithashtu edhe karakterin natyral dhe monopolist të ofrimit të këtyre shërbimeve publike thelbësore, si dhe nevojën për barazi dhe drejtësi mes gjithë pjesëmarrësve në këtë sektor. Shqipëria gjithashtu i qëndron realitetit praktik se uji duhet të trajtohet në mënyrë të tillë që të vlerësohet si produkt, të prodhohet me një kosto, dhe të konsumohet kundrejt një çmimi.

Shqipëria ka ecur pa u lodhur dhe pa u lëkundur drejt decentralizimit të pushtetit, dhe paralelisht me të, drejt transferimit të pronësisë dhe përgjegjësisë për shërbimet e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve të ujërave të zeza drejt pushtetit vendor. Ky dokument strategjie është në mbështetje të plotë të procesit të decentralizimit, duke njohur dhe mbështetur njëkohësisht gjithë synimin e rezolutës së Kombeve të Bashkuara. Në këtë aspekt, Qeveria shqiptare do të forcojë institucionet e saj qendrore për të orientuar dhe udhëzuar investimet prioritare në këtë sektor; do të mbikëqyrë performancën e sektorit; do të lehtësojë strategjitë optimizuese për rritjen e efikasitetit së sektorit; si dhe do të rregullojë çmimin dhe cilësinë e shërbimit në këtë sektor për të mirën e gjithë qytetarëve dhe të drejtës së tyre të natyrshme si qenie njerëzore.

Qeveria shqiptare vlerëson ndërmarrjet e ujësjiellës kanalizimeve në vend, profesionistët dhe punonjësit me përvojë që i vënë në punë dhe i mirëmbajnë ato, si edhe këshillat mbikëqyrës që mbikëqyrin këto ndërmarrje në emër të pushtetit vendor, për të ecur përpara në mënyrë që Shqipëria të mund të mbajë premtimin që u ka bërë qytetarëve për ofrimin e këtyre shërbimeve thelbësore.

Qeveria shqiptare e pranon se është kujdestare e një burimi natyror që s'njeh shok në botë. Duke e kuptuar këtë fakt, Strategjia synon të japë kontributin e vet në mbrojtjen dhe administrimin e këtyre burimeve natyrore jo vetëm sot, por për të gjithë brezat që do të vijnë. Për këtë arsye, Strategjia është hap madhor në këtë drejtim, dhe realizimi i saj do të shoqërojë realizimin e premtimit se në Shqipëri do të ketë ujë të pijshëm të sigurt dhe kanalizime për të gjithë.

Kapitulli 1 – Gjendja Aktuale e Sektorit

Ky kapitull i Strategjisë është një përmbledhje e shkurtër e gjendjes aktuale të sektorit të shërbimeve të ujësjellës-kanalizimeve në Shqipëri, dhe si një pikënisje për zhvillimin e Vizionit, Misionit, Ndërhyrjeve Prioritare dhe të Planeve të Veprimit, të përshkruar me hollësi në kapitujt vijues. Ky kapitull nuk ka për qëllim të jetë shterues për sa i përket përmbajtjes, pasi i gjithë informacioni që përmban mund të gjendet i detajuar në raporte mbështetëse dhe në dokumente zyrtare. Ky kapitull është strukturuar dhe është hartuar në mënyrë të tillë që të paraqesë një bazë faktike për Strategjinë e Sektorit që Republika e Shqipërisë ka vendosur të zbatojë me qëllim përmirësimin e matshëm të performancës së këtij Sektori.

1.1 Popullsia: Statistikat, Emigrimi dhe Varfëria

Strategjia ka për qëllim të përmirësojë shërbimet e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve për qytetarët shqiptarë, si dhe të mbështesë zhvillimin ekonomik të vendit, bazuar në performancën e një shërbimi infrastrukturor thelbësor. Për të avancuar drejt përmbushjes së këtij qëllimi, është shumë e rëndësishme që Strategjia të përcaktojë disa të dhëna dhe informacione bazë që lidhen me popullsinë, mënyrat e ndryshimit të saj, si edhe me gjendjen ekonomike të popullsisë.

1.1.1 Gjeografia dhe Popullsia

Republika e Shqipërisë gjendet në Gadishullin e Ballkanit në Evropën Juglindore dhe ka një sipërfaqe prej 28,748 kilometrash katrorë. Në veriperëndim kufizohet me Malin e Zi me një vijë kufitare prej 172 km, në verilindje me Kosovën me një vijë kufitare 115 km, në lindje me Maqedoninë me një vijë kufitare 151 km dhe në jug e juglindje me Greqinë me një vijë kufitare 282 km. Në perëndim laget nga deti Adriatik dhe deti Jon, me një vijë bregdetare prej 487 km. Shqipëria ka klimë kontinentale me dimër të ftohtë dhe verë të nxehtë. Shqipëria ka burime të bollshme ujore, konkretisht 8,600 m³ për frymë në vit.

Sa i përket popullsisë së përgjithshme me banim brenda territorit të Shqipërisë, nuk ka një regjistrim zyrtar të kohëve të fundit. Për të përcaktuar popullsinë e përgjithshme si në qytet ashtu edhe në fshat në mbështetje të hartimit të Strategjisë, janë marrë parasysht burime të ndryshme informacioni.

Sipas Ministrisë së Brendshme, bazuar në të dhënat e siguruara nga Regjistri Kombëtar i Gjendjes Civile, popullsia e përgjithshme e regjistruar në Shqipëri është 4 200 000 banorë. Megjithatë, kjo shifër përfshin edhe shtetas shqiptarë që kanë emigruar dhe që jetojnë përgjithmonë ose kryesisht jashtë Shqipërisë. Numri i personave që mendohet t'i përkasin kësaj kategorie është afërsisht 700 000 vetë.

Sipas Institutit të Statistikës (INSTAT), popullsia zyrtare e Shqipërisë që jeton në vend sipas Regjistrimit të Popullsisë dhe Banesave të vitit 2001 ka qenë 3 069 275 banorë. Në vitin 2010, popullsia e Shqipërisë sipas INSTAT ishte 3 195 417 banorë, kurse dendësia ishte rreth 111 persona për kilometër katror.

Që prej vitit 2005, Republika e Shqipërisë ka menaxhuar Programin e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues për sektorin e ujësjellës kanalizimeve dhe deri më 31 dhjetor 2010 ka përmbyllur pesë cikle të dhënash vjetore. Ky Program përfshin të pesëdhjetë e tetë (58) ndërmarrjet e ujësjellës-kanalizimeve në mbarë vendin. Sipas Njesisë së Monitorimit, popullsia që jeton brenda zonave urbane nën administrimin e ndërmarrjeve të ujësjellës kanalizimeve është 2 185 685 banorë, kurse në zonat rurale nën administrimin e tyre është 1 047 979 banorë. Pra, sipas këtyre të dhënave, popullsia totale e shërbyer është 3 233 664 banorë. Por ndërmarrjet e ujësjellës-kanalizimeve që i raportojnë Njesisë së Monitorimit nuk përfaqësojnë të gjithë

territorin fizik të Shqipërisë. Disa komuna dhe fshatra nuk janë nën administrimin e asnjë ndërmarrjeje ujësjellësi dhe/apo kanalizimesh të regjistruar në bazën e të dhënave të kësaj Njësie, dhe operojnë të pavarura, pa licencën e Komisionit Rregullator të Ujit.

Strategjia do ta konsiderojë popullsinë e përgjithshme të vitit bazë 2010 rreth 3,4 milion banorë, meqë Strategjia për Ujësjellës-Kanalizimet në Shqipëri do të monitorohet dhe do të përditësohet çdo vit, dhe meqë INSTAT-i do të fillojë në fillim të muajit prill 2011 zbatimin e një projekti madhor që është Regjistrimi i Popullsisë dhe Banesave (REPOB-AL 2011) që ka për qëllim realizimin e një baze të saktë të dhënash për popullsinë.

Bazuar në informacionet dhe analizat e tendencave të realizuar nga INSTAT-i, popullsia në gjithë Shqipërinë parashikohet të rritet ngadalë me 0.4% në vit për periudhën 2001-2021.

1.1.2 Migrimi i Popullsisë dhe Ndikimi te Strategjia

Çështja e popullsisë në Shqipëri është e rëndësishme për hartimin e një strategjie për sektorin e shërbimeve të ujësjellës kanalizimeve. Ndryshe nga vendet më të zhvilluara me popullsi relativisht statike, shkallë rritjeje natyrale të parashikueshme dhe me zhvendosje të popullsisë drejt zonave më të urbanizuara sipas disa modeleve historike, popullsia e Shqipërisë ka pasur zhvendosje shumë më të mëdha ku ndërthuret emigrimi në vende të huaja me migrimin e brendshëm më të madh sesa 'normalja' nga zonat rurale drejt zonave urbane apo gjysmë urbane.

1.1.2.1 Vështrim i Përgjithshëm i Migrimit në Shqipëri

Migrimi i popullsisë në Shqipëri ka qenë një fenomen i vazhdueshëm që në fillim të vitit 1990. Edhe pse niveli i migrimit ka pasur luhate në dy dekadat e fundit, vërehet tendencë në rritje me kalimin e kohës. Ndryshimet politike e demokratike në vend në fillim të viteve '90, çuan në një sërë ndryshimesh ekonomike dhe shoqërore. Një numër i konsiderueshëm shqiptarësh u zhvendosën brenda vendit nga zonat e zhvilluara drejt atyre të zhvilluara, ose u larguan jashtë vendit në kërkim të mundësive më të mira ekonomike dhe një standardi më të lartë jetese.

Studimet kanë treguar se deri në vitin 2005, të paktën 1 ndër 5 të rritur janë zhvendosur brenda vendit, dhe se të paktën 1 ndër 3 familje ka pasur një anëtar të larguar jashtë shtetit (Banka Botërore, 2007). Studimet e kohëve të fundit kanë treguar se pjesa më e madhe e migrantëve në Shqipëri zhvendosen vetëm si individë dhe jo familjarisht. Midis viteve 1990 dhe 2004, vetëm 5% e familjeve migruese janë shpërngulur familjarisht si e tërë brenda ose jashtë Shqipërisë (Banka Botërore, 2007).

Kushtet e vështira të jetesës dhe rritja e ngadaltë ekonomike në zonat malore të vendit detyruan shumë individë dhe familje të tëra të zhvendosen drejt zonave më të zhvilluara të Shqipërisë për kushte më të mira jetese. Sipas Anketës së Matjes së Nivelit të Jetesës 2002 (INSTAT, UNDP, Banka Botërore, 2009), pothuajse gjysma (45%) e popullsisë në këto zona malore jetonte nën nivelin e varfërisë në vitin 2002.

Përqindja më e lartë e migrantëve dhe e emigrantëve është nga zonat bregdetare dhe qendrore (përkatësisht 42% dhe 41%). Sipas INSTAT-it, në vitin 2008 popullsia totale e këtyre dy zonave përbën pjesën më të madhe të popullsisë në Shqipëri (përkatësisht 33% dhe 42%). Në lidhje me migrimin e brendshëm, 44,6% e migrantëve janë nga zona bregdetare, 38.1% nga zona qendrore, 11.8% nga zonat malore dhe vetëm 5.5% nga Tirana urbane.

Migrimi ka ndikuar në strukturën e familjes. Në total, 3% e gjithë migrantëve kanë lënë pas bashkëshorten ose bashkëshortin në familjet e origjinës. Si migrimi i brendshëm, edhe emigracioni shfaqin modele të ngjashme.

1.1.2.2 Tendencat e Migrimit

Para përmbysjes së regjimit në fillimin e viteve '90, lëvizjet e brendshme të popullsisë kanë qenë shumë të pakta në Shqipëri; kufijtë ishin të mbyllur dhe praktikisht nuk kishte asnjë lloj lëvizjeje jashtë vendit. Me rënien e regjimit të vjetër dhe hapjen e kufijve, pati një eksod masiv të shqiptarëve, kryesisht meshkuj, të cilët kërkuan azil në shumë ambasada të huaja dhe u pranuan më vonë në vendet përkatëse. Shumë emigruan nga deti dhe toka drejt vendeve fqinje si Italia dhe Greqia.

Gjatë periudhës 2001-2005 pati një rritje të qëndrueshme të migrimit dhe të emigrimit, si të meshkujve, ashtu edhe të femrave. Gjatë periudhës 2005-2007, vazhdoi i njëjti model për meshkujt, dhe përqindja e emigrantëve vazhdoi të jetë më e lartë sesa e migrantëve të brendshëm. Për të njëjtën periudhë (2005-2009), migrimi dhe emigrimi për femrat u stabilizua dhe përqindja e femrave që migronin dhe atyre që emigronin ishte pak a shumë e njëjtë. Nga fundi i vitit 2008, afërsisht një milion vetë, ose rreth 25% e shtetasve shqiptarë dhe më shumë se 35% e fuqisë punëtore mendohet se jetonin jashtë vendit.

1.1.3 Varfëria në Shqipëri

Megjithëse pranohet gjerësisht se varfëria është një gjendje me shumë më tepër dimensione sesa vetëm dimensionin e të ardhurave, është e vështirë të masësh aspektet e varfërisë që nuk lidhen me të ardhurat. Prandaj, njësi më e zakonshme e matjes së varfërisë është ajo e varfërisë në të ardhura. Varfëria në të ardhura përkufizohet si mungesë të ardhurash të mjaftueshme për të plotësuar nevojat minimale për konsum. Niveli minimal i të ardhurave zakonisht quhet "kufiri i varfërisë".

Kufiri absolut i varfërisë është një standard që shpreh sa para i duhen një familjeje për të plotësuar nevojat bazë. Kufiri absolut i varfërisë në Shqipëri është përcaktuar në masën 4,891 Lek për person në muaj (rreth 48 USD). Bazuar në këtë matje, 1/4 e popullsisë shqiptare ose afërsisht 780 000 vetë jetojnë nën kufirin e varfërisë. Varfëria ekstreme shkon deri në rreth 150 000 persona, ose pothuaj 5% e popullsisë, të cilët nuk janë në gjendje të plotësojnë as nevojat bazë për ushqim.

Shumica e të varfërve jetojnë në zonat rurale. Përmasat e varfërisë në zonat rurale janë ndjeshëm më të larta sesa në zonat urbane. Statistikat tregojnë se incidenca e varfërisë është pothuajse 3 herë më e lartë në zonat rurale sesa në Tiranë, dhe 2 herë më e lartë sesa në zonat urbane. Varfëria më e ulët gjendet në Tiranë, ku hendeuku i varfërisë është vetëm 1.6% krahasuar me 2.6% në qytetet e tjera dhe 5.3% në zonat rurale. Gjithashtu, ashpërsia e varfërisë është dy herë më e lartë në zonat rurale sesa në qytete dhe pothuajse 4 herë më e lartë sesa në Tiranë.

Shqipëria ka pasur një performancë të fuqishme ekonomike në periudhën 2005-2009, me rritje mesatare vjetore mbi 7% për pjesën më të madhe të kësaj periudhe. Inflacioni qëndroi në nivelin 4% ose më pak; eksportet dhe importet u rritën në mënyrë të qëndrueshme; llogaria korrente dhe deficiti me financim të brendshëm u përmirësuan ndjeshëm. Në 5 vitet e fundit janë zbatuar disa reforma strukturore që kanë përfshirë sistemin bankar, reformën e tokës dhe privatizimin. Bazuar në këtë performancë ekonomike dhe në reformat strukturore, Shqipëria ka arritur nivelin e të ardhurave mujore mesatare prej 38 141 Lek për familje (rreth 381 USD) ose të ardhura mesatare mujore individuale prej 10 884 Lek (rreth 108 USD). Pothuajse të gjitha ndërmarrjet e vogla dhe të mesme shtetërore janë privatizuar dhe është bërë një përparim i ndjeshëm në privatizimin e sektorëve strategjikë si telekomunikacioni. Pavarësisht performancës ekonomike mbresëlënëse, varfëria në Shqipëri ka mbetur e lartë dhe të ardhurat për frymë janë ndër më të ulëtat mes ekonomive në tranzicion.

I vetmi program i vërtetuar kundër varfërisë është programi i “Ndhmës Ekonomike”. Ai ka për qëllim mbështetjen e familjeve rurale me shumë pak tokë dhe familjeve pa burime të ardhurash. Ky program është ngritur në vitin 1993 si përgjigje ndaj papunësisë së vazhdueshme dhe kaosit shoqëror në rritje pas rënies së regjimit komunist. Përfituesit më të mëdhenj të ndihmës sociale nga ky program kanë qenë familjet rurale (16.5% krahasuar me 8.5% urbane) dhe familjet e zonave malore, pasuar nga Shqipëria e Mesme, zona bregdetare dhe më në fund Tirana. Niveli i përfitimit për familje ishte rreth 2 113 Lek/muaj (rreth 21 USD).

Varfëria në Shqipëri mbart dimensione hapësinore dhe rajonale, ku zonat rurale në rajonet malore janë vazhdimisht më të varfra sesa pjesa tjetër e vendit, sipas të gjitha përkufizimeve të varfërisë.

Strategjia Kombëtare për Zhvillim Ekonomik dhe Social ishte e para strategji kombëtare për zhvillim që trajtonte qartë problemin e varfërisë. Pastaj u pasua nga Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2007-2013, që parashikon ndërhyrje me politika që përmirësojnë arsimin, kujdesin shëndetësor dhe infrastrukturën, duke rritur përgjegjshmërinë publike dhe pjesëmarrjen publike në vendimmarrjen për fuqizimin e të varfërve.

1.1.4 Popullsia, Migrimi dhe Varfëria në kuadrin e Periudhës së Planifikimit

Në përjasjen e saj për të hartuar Strategjinë e Sektorit, Qeveria ka marrë parasysh çështjet e mëposhtme që kanë lidhje me popullsinë, migrimin dhe varfërinë, të cilat duhet të adresohen në periudhën e planifikimit:

- Vendosjen e gjithë kërkesës për ujë dhe nevojave të mbulimit me shërbim për një popullsi banuese totale në Republikën e Shqipërisë prej 3.4 milion vetash, me një rritje vjetore prej 0.4%.
- Migrimi i brendshëm do të vazhdojë gjatë periudhës së planifikimit dhe popullsia migratore do të vendoset kryesisht në zonat rurale përreth zonave aktuale urbane. Për momentin, këto zona rurale në përgjithësi nuk kanë shërbim publik me ujë të pijshëm dhe kanalizime. Do të duhen investime të konsiderueshme për ofrimin e këtyre shërbimeve bazë.
- Nevojitet një program me synime të qarta për t'iu ofruar subvencione sociale individëve dhe familjeve që jetojnë nën kufirin e varfërisë, të përcaktuar nga Shteti, në mënyrë që ndërmarrjeve t'iu mundësohet të operojnë mbi baza tregtare pa aplikim të subvencioneve të shumta në favor të kategorive të ndryshme.

1.2. Burimet Ujore

Burimet e ujit të pijshëm përbëjnë një burim madhor për vendin. Sasia mesatare e ujit të pijshëm për frymë është 8,700 metra kub në vit, një ndër më të lartat në Evropë. Burimet e ujit të pijshëm në vend ekzistojnë në formën e burimeve natyrore, të lumenjve, të liqeneve dhe të ujëmbledhësve të ujërave nëntokësore. Furnizimi me ujë të pijshëm vjen kryesisht nga burimet natyrore dhe burimet ujore nëntokësore, përveç zonës metropolitane të Tiranës e cila një pjesë të furnizimit e merr nga burimet ujore malore që janë devijuar për të krijuar një rezervuar sipërfaqësor furnizimi me ujë që rrjedhimisht duhet trajtuar.

Burimet ujore në Shqipëri janë të shpërndara në mënyrë hidrografike në gjashtë (6) basene ujore, të cilat rrjedhin të gjitha në drejtim perëndimor ose veriperëndimor në të gjithë vendin dhe që kanë sistemet e tyre kryesore nga veriu në jug si vijon: lumenjtë Drini-Buna, lumi Mat, lumenjtë Ishëm dhe Erzen, lumi Shkumbin, lumi Seman dhe lumi Vjosë. Është e rëndësishme të theksohet se këto sisteme lumenjsh kullojnë jo vetëm tokën në Shqipëri, por edhe pjesë të mëdha zonash të banuara të Maqedonisë, Kosovës dhe të Malit të Zi.

1.2.1 Çështje të Përgjithshme

Cilësia e ujit sipërfaqësor për rreth 80% të gjatësisë së lumenjve klasifikohet si e kënaqshme (kategori e klasit të parë) në përputhje me standardet e UNECE-s për Evropën. Kjo është e kuptueshme nisur nga aktiviteti industrial shumë i kufizuar përgjatë këtyre lumenjve që mund të shkaktonte ndotjen e tyre.

Rezultatet e monitorimit të cilësisë së ujit gjatë periudhës 2006-2009 tregojnë një tendencë negative të cilësisë së ujit në disa lumenj që po dëmtohen shumë nga shkarkimet e ujërave të zeza nga familjet dhe bizneset. Nivelet e ndotjes organike janë rritur në mënyrë të konsiderueshme në pellgun ujëmbledhës të lumit Ishëm (lumi i Lanës, Tiranës dhe Ishmit), ndërkohë që treguesit e nitrogjenit dhe të fosforit janë brenda normave që konsiderohen të kënaqshme. Lumi Gjanicë që është degë e lumit Seman dhe që rrjedh nëpër qytetin e Fierit, po shfaq shenja të ndotjes së shtuar dhe po kthehet në një shqetësim.

Ligji Nr. 8093, datë 21.03. 2006 "Për rezervat ujore" është ligji bazë që rregullon çështjet e menaxhimit të burimeve ujore në Shqipëri. Autoritetet kryesore të krijuara në bazë të këtij ligj janë Këshilli Kombëtar i Ujërave (KKU), Sekretariati Teknik i Këshillit Kombëtar të Ujërave (STKKU) dhe Këshillat e Baseneve të Lumenjve. Këshilli Kombëtar i Ujërave kryesohet nga Kryeministri dhe është i ngarkuar me përcaktimin e politikave dhe me marrjen e vendimeve kryesore që lidhen me burimet ujore. Përveç Kryeministrit, në Këshill bëjnë pjesë ministrët kryesore të linjës ku përfshihen Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave, Ministria e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, Ministria e Punëve Publike dhe Transportit, Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit, Ministria e Shëndetësisë, Ministria e Brendshme si dhe gjashtë prefekturat kryesore të baseneve përkatëse të lumenjve.

Në bazë të ligjit "Për rezervat ujore" dhe me qëllim për të përafuar Direktivën Evropiane të Ujit, në Ministrinë e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave është ngritur Drejtoria e Përgjithshme e Menaxhimit të Ujërave që do të jetë organi kryesor për menaxhimin e burimeve ujore. Ministria e Mjedisit e propozoi këtë riorganizim të Sekretariatit Teknik të Këshillit Kombëtar të Ujërave si strukturë qendrore përgjegjëse për zhvillimin dhe zbatimin e politikave kombëtare për menaxhimin e ujit dhe bashkërendimin sektorial, kombëtar dhe ndërkufitar.

Kjo drejtori e re do të luajë rolin e Sekretariatit Teknik përmes dy departamenteve, konkretisht Departamenti për Politikën e Ujit dhe Departamenti Teknik, që do të mbikëqyrin punën e gjashtë Agjencive të Baseneve të Lumenjve.

Që në vitin 2002, janë krijuar në nivel vendor gjashtë (6) Këshilla të Baseneve të Lumenjve për të menaxhuar burimet ujore në basenet përkatëse. Këshillat e Baseneve të Lumenjve janë përgjegjës për përgatitjen e planit të menaxhimit të burimeve ujore të basenit dhe për dokumentimin e inventarit të burimeve ujore sa i përket sasisë dhe cilësisë. Këshillat e Baseneve të Lumenjve lëshojnë autorizime për nxjerrjen dhe përdorimin e ujit, si dhe shkarkimin e ujërave të zeza në mjedisin natyror. Këshillat e Baseneve të Lumenjve përbëhen nga zyrtarë të pushtetit qendror dhe vendor, ku një e treta përfaqësohet nga komuniteti i biznesit. Çdo Këshill i Baseneve të Lumenjve kryesohet nga Prefekti i Qarkut në të cilin operon Këshilli i Basenit të Lumit.

Sipas ligjit, është ngritur edhe Agjencia e Baseneve të Lumenjve (ABL) si agjenci ekzekutive e Këshillave të Baseneve të Lumenjve. Aktualisht, Agjencia e Baseneve të Lumenjve (ABL) funksionon dhe është në procesin e forcimit të kapaciteteve dhe planifikimeve të hartimit të planeve të menaxhimit të baseneve ujëmbledhëse. Si rezultat i kësaj situate, shpimi i puseve për ujë të pijshëm është pothuajse jashtë kontrollit në të gjithë Shqipërinë. Kjo praktikë e pakontrolluar mund të ketë ndikim të rëndë negativ mbi sasinë dhe cilësinë e ujërave nëntokësore në të ardhmen.

Nga pikëpamja e planifikimit dhe menaxhimit të baseneve të lumenjve, Shqipëria ka hartuar vetëm një Plan formal për Menaxhimin e Basenit të Lumit Mat.

Monitorimi i cilësisë së ujit në burimet sipërfaqësore është përgjegjësi e Institutit të Ujit, Energjisë dhe Mjedisit, ndërkohë që për ujërat nëntokësore përgjegjësinë e ka Shërbimi Gjeologjik Kombëtar.

Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve monitoron ndikimin e shkarkimeve të ujërave të zeza në ujërat sipërfaqësore (lumenjtë dhe zonat bregdetare), ndërkohë që Instituti i Shëndetit Publik nëpërmjet strukturave të veta rajonale monitoron higjienën dhe kushtet e tjera që lidhen me cilësinë e ujit.

1.2.2. Çështjet Prioritare që duhen Adresuar në Periudhën e Planifikimit

- Hartimi dhe miratimi i një ligj të ri për rezervat ujore që të zëvendësojë Ligjin Nr. 8093, datë 21.03.2006 "Për rezervat ujore", me qëllim forcimin e rolit të Këshillit Kombëtar të Ujërave, rolit të Këshillave të Baseneve të Lumenjve dhe rolit të Agjencive të Baseneve të Lumenjve, si dhe përafrimin me Direktivat e BE-së për Ujërat për sa i përket planifikimit dhe menaxhimit të baseneve të lumenjve.
- Forcimi dhe rritja e kapaciteteve të Sekretariatit Teknik, të Këshillave të Baseneve të Lumenjve dhe të Agjencive të Baseneve të Lumenjve për të realizuar plotësisht përgjegjësitë që u janë ngarkuar.
- Përgatitja e Planeve të Menaxhimit të Baseneve të Lumenjve për të gjashtë basenet e lumenjve në përputhje me Direktivat e BE-së.
- Zbatimi i udhëzimit të Këshillit të Ministrave lidhur me zonat e mbrojtjes sanitare rreth grykave të puseve në fushat e puseve të nxjerrjes së ujit nëntokësor.

1.3 Performanca e Ndërmarrjeve të Ujësjellës Kanalizimeve

Spektori i ujësjellës kanalizimeve në Shqipëri ka përfituar nga programi i institucionalizuar për Monitorimin e Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues, i ngritur pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Ujësjellës Kanalizimeve, në Ministrinë e Punëve Publike dhe Transportit. Ky program ka qenë plotësisht funksional gjatë 5 viteve të fundit. Njësia

e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues monitoron aktualisht 58 ndërmarrje të ujësjellës kanalizimeve, 9 (nëntë) prej të cilave u shërbejnë vetëm zonave urbane, 6 (gjashtë) u shërbejnë vetëm zonave rurale, dhe 43 (dyzet e tre) u shërbejnë njëkohësisht zonave urbane dhe rurale.

Treguesit e mëposhtëm të punës janë përzgjedhur nga një numër i madh treguesish të llogaritur nga Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues, me qëllim që të sigurohet një panoramë e punës së ndërmarrjeve në sektor, dhe si bazë për objektivat prioritarë të shënjestruar që do të trajtohen në kuadër të strategjisë.

1.3.1 Mbulimi me Shërbimin e Furnizimit me Ujë të Pijshëm

Mbulimi me shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm nënkupton rolin e ndërmarrjeve të ujësjellësit për t'i shërbyer popullsisë brenda zonave nën administrim, në shtrirje sa më të gjerë dhe me koston më efikase të mundshme. Analizat e kryera nga Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues tregojnë se popullsia e shërbyer nga ndërmarrjet e ujësjellësit në vitin 2010 arrinte në 2.65 milion banorë, shifër kjo që përbën 80.3% të totalit të popullsisë në zonat që kanë nën administrim të gjitha ndërmarrjeve të ujësjellësit (3.31 milion banorë). Bazuar në të dhënat e siguruara, mbulimi me ujë të pijshëm është 90.7% në zonat urbane dhe 57.0% në zonat rurale.

Njësia e Monitorimit duhet të krijojë një instrument që mbledh të dhëna nga sistemet ujore që funksionojnë jashtë zonës së shërbimit të 58 ndërmarrjeve të ujësjellësit, si edhe nga sistemet e kanalizimeve që funksionojnë brenda zonës së shërbimit të ndërmarrjeve, por që nuk janë integruar në infrastrukturën ujësjellëse të ndërmarrjeve. Të gjitha këto të dhëna duhet të jenë pjesë e programit për raportimin e të dhënave.

1.3.2 Mbulimi me Shërbimin e Kanalizimeve

Ashtu si mbulimi me shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm, shërbimi i kanalizimeve përcaktohet si mbulimi me shërbim për popullsinë brenda zonës nën administrimin e ndërmarrjeve që e japin këtë shërbim. Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues raporton se 1,65 milion njerëz kanë qenë të lidhur me sistemin e kanalizimeve në vitin 2010, shifër e cila përfaqëson 64.6% mbulim me shërbim. Mbulimi me kanalizime i ndarë sipas është 83.0% në zonat urbane dhe 10.9% në zonat rurale.

Sipas Njesisë së Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues, shifra e mbulimit prej 83.0% në zonat urbane konsiderohet më e ulët se realja, pasi ekzistojnë zona urbane ku shërbimi me kanalizime kryhet nga njësitë e qeverisjes vendore si shërbim komunal, por këto njësi të qeverisjes vendore nuk janë pjesë e raportimit të të dhënave pranë Njesisë së Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues. Në vitin 2010, shërbim kanalizimesh ofronin vetëm 30 nga 58 ndërmarrjet e ujësjellësit që raportojnë të dhëna pranë Njesisë.

Eshte e nevojshme që Njësia e Monitorimit të zhvillojë dhe zbatojë mënyra/metodologji për mbledhjen e të dhënave nga njësitë e pushtetit vendor që operojnë sistemet e kanalizimeve brenda zonës të shërbimit të 30 shoqërive të furnizimit me ujë dhe kanalizime që raportojnë aktualisht tek Njësia e Monitorimit dhe që nuk e sigurojnë këtë shërbim aktualisht.

1.3.3 Kërkesa për Ujë të Pijshëm

Prodhimi dhe shitja e ujit janë treguesit që përcaktojnë më së miri nevojat e prodhimit për të plotësuar kërkesën totale të popullsisë për furnizim me ujë të pijshëm. Për vitin 2010, Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues raportoi se prodhimi mesatar i ujit ishte 301 litra për frymë në ditë (292 milion metra kub në vit) dhe shitja mesatare e ujit ishte 110 litra për frymë në ditë (107.5 milion metra kub në vit).

Diferenca mes këtyre dy shifrave tregon qartë masën e “ujit të pafaturuar” sipas kërkesës, dhe përfaqëson sasinë e ujit “që prodhohet por nuk faturohet” për çdo person të furnizuar.

Shifrat e mësipërme tregojnë se uji i pafaturuar për vitin 2010 ishte 63.2%. Megjithatë, nuk duhet supozuar se 63.2% e ujit është ujë i humbur. Është fakt se shumë sisteme transmetimi dhe shpërndarjeje kanë një numër të konsiderueshëm lidhjesh “të paligjshme” apo “të paregjistruara”, që do të thotë se një pjesë e këtij 63.2% përdoret dhe jep një shërbim të nevojshëm. Po kështu, vendosja e matësve mbetet shumë e ulët (44.6% e klientëve kanë matës dhe 46.3% e ujit të shitur është i matur); kjo do të thotë se nuk ka informacion të qartë në shkallë kombëtare për të arritur në një shifër reale të kërkesës.

Kapaciteti mesatar vjetor i burimeve të furnizimit me ujë në Shqipëri për vitin 2010 përlllogaritej se ishte rreth 654 milion meter kub në vit, ndërkohë që kërkesa totale për ujë, duke e vlerësuar me një normë prej 150 litrash për frymë në ditë (norma e kërkesës që aplikohet në Shqipëri) dhe një tolerancë prej 20% humbje teknike uji, është vlerësuar se ka qenë 197 milion metra kub në vit për popullsinë e shërbyer, dhe 240 milion metra kub në vit për popullsinë në total në zonën e shërbimit. Kjo tregon se burimet totale në përdorim janë pothuaj sa 3-fishi i kërkesës së pritshme për të gjithë popullsinë, të shërbyer e të pashërbyer, në zonat nën administrimin e ndërmarrjeve. Kjo nuk do të thotë se të gjitha zonat kanë furnizim të bollshëm. Disa zona specifike kanë nevojë për investime në prodhimin e ujit për të plotësuar nevojat e kërkesës vendore. Këto shifra dëshmojnë që problemi në Shqipëri nuk është se duhet prodhuar më tepër ujë, por menaxhimi i kërkesës për ujin e prodhuar.

1.3.4 Vazhdimësia e Shërbimit të Furnizimit me Ujë

Vazhdimësia e furnizimit me ujë lidhet me aftësinë e ndërmarrjes së ujësjellësit për të mbajtur rrjetin e shpërndarjes nën një presion të caktuar shërbimi në mënyrë që t’u japë konsumatorëve të saj në mënyrë të vazhdueshme dhe pa ndërprerje. Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues raportoi një mesatare furnizimi të vazhdueshëm me ujë prej 11.1 orësh në ditë për sektorin në vitin 2010. Megjithëse ky tregues është përmirësuar me kalimin e kohës, ndërmarrjet e ujësjellësit akoma priren të mbiprodhojnë ujë me qëllim që të plotësojnë nevojat e popullsisë së cilës i shërbejnë, si dhe orët e furnizimit të përditshëm dhe presionin. Aktualisht, vetëm dy nga ndërmarrjet e ujësjellësit (Korça dhe Librazhdi) mund të ofrojnë ujë 24 orë me presion në të gjithë sistemet e tyre gjatë gjithë vitit. Në sisteme të tjera, popullsia e kompenson këtë mungesë të “vazhdimësisë së shërbimit” me anë të blerjes dhe të instalimit të pompave dhe të depozitave të ujit që mbushen kur sistemi i shpërndarjes është me presion. Faktorët kryesorë që shkaktojnë këtë vazhdimësi të ulët të furnizimit me ujë janë humbjet e ujit nga mbikonsumi i pamatur si pasojë e faturimit afrofe, nga lidhjet e paligjshme dhe nga humbjet teknike në rrjete.

1.3.5 Siguria e Furnizimit me Ujë të Pijshëm

Siguria e furnizimit me ujë të pijshëm ndikohet nga mbrojtja e burimeve që janë kryesisht puse dhe burime natyrore, dhe klorinimi i ujit në sistemet e shpërndarjes. Shqipëria ka ligje dhe rregullore që trajtojnë mbrojtjen e burimeve natyrore, si dhe mbrojtjen e grykave/fushave të puseve të ujit. Si rezultati i këtyre rregulloreve, nuk ka ndodhur asnjë ndotje në asnjë burim. Megjithatë, duhet që pushteti qëndror, ndërmarrjet e ujësjellësive dhe pushteti vendor të jenë më agresivë në monitorimin rutinë dhe zbatimin e legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e zonave përreth burimeve me puse. Pushtetit vendor i takon të marrë masa ndaj kundravajtësve, nisur nga kompetenca e tyre për të lëshuar leje ndërtimi.

Pavarësisht masave të sigurisë të zbatuara në burime, të gjitha ndërmarrjet e ujësjellësit aplikojnë klorinim të vazhdueshëm për të eliminuar ndotjen nga mikro-organizmat që mund të hyjnë në sistemin e shpërndarjes. Siguria e furnizimit me ujë të pijshëm monitorohet nga Inspektorati Sanitar Shtetëror i Ministrisë së Shëndetësisë. Inspektorati Sanitar Shtetëror kryen analizat fiziko-kimike dhe ato bakteologjike të ujit të pijshëm. Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues ka raportuar se në vitin 2010, respektimi i normave për klorinim ishte 96.9%, kurse për bakteret fekale koliform 98.8%. Njësia e Monitorimit i merr të dhënat nga Inspektorati Sanitar Shtetëror i cili ia dorëzon drejtpërdrejtë.

1.3.6 Trajtimi i Ujërave të Zeza

Aktualisht, Shqipëria ka dy impiante konvencionale mekanike të trajtimit të ujërave të zeza që ndodhen në Kavajë dhe në Pogradec; si edhe një impiant konvencional mekanik në Korçë, dhe tre, që janë kombinim i impianteve mekanike/ligatinave të ndërtuara për trajtimin e ujërave të zeza që ndodhen në Durrës, Sarandë dhe Lezhë, planifikuar për t'u vënë në funksionim deri në fund të vitit 2011. Së fundi, ekziston edhe një impiant konvencional mekanik i trajtimit të ujërave të zeza në Vlorë që është gati për funksionim, por që i mungon tubacioni kryesor që dërgon ujërat e zeza tek impianti; prandaj nuk është e qartë data se kur mund të fillojë punë ky impiant.

Këto impiante trajtimi të ujërave të zeza do të zotërohen, operohen dhe mirëmbahen nga ndërmarrjet e ujësjellës-kanalizimeve në zonat nën administrim. Është e qartë që duhen përpjekje të mëdha për t'i siguruar trajnim dhe forcim kapacitetesh personelit të kualifikuar, me qëllim që ndërmarrjet ta realizojnë me sukses këtë përgjegjësi të re.

Një parametër i matjes së mbulimit me shërbim kanalizimesh është numri i lidhjeve apo volumi i ujërave të zeza që përfundojnë tek një impiant përpunimi, e shprehur në vlera numerike ose si përqindje e sasisë së prodhuar të ujërave të zeza në total. Gjatë vitit 2010, Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues nuk mbledhi të dhëna për matjen e mbulimit me këtë shërbim. Është raportuar se këto kërkesa shtesë dhe raporte të treguesve të punës janë përcaktuar nga Programi i Njesisë së Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues dhe matje të tilla të punës do të jenë të disponueshme si të dhëna në vitin 2012.

1.3.7 Gjykime lidhur me Çështje të Punës së Ndërmarrjeve gjatë Periudhës së Planifikimit

Në kuadër të hartimit të strategjisë për sektorin, Qeveria ka marrë në konsideratë çështjet e poshtëshënuara lidhur me punën aktuale të ndërmarrjeve që duhen trajtuar brenda periudhës së planifikimit:

- Mbulimi me shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm duhet të vazhdojë të rritet si përqindje e popullsisë që banon në zonat e shërbimit të ndërmarrjeve. Kjo vlen më shumë për zonat në periferi të zonave urbane dhe në zonat me vendbanime informale.
- Mbulimi me kanalizime për ujërat e zeza duhet të rritet, sidomos në zonat që janë me të urbanizuara dhe me dendësi popullore të lartë, ku ujërat e zeza në mjedisin natyror përbëjnë rrezik potencial për shëndetin publik.
- Menaxhimi i kërkesës për ujë duhet të jetë prioritet në të gjithë Shqipërinë, për të ulur kostot si pasojë e prodhimit të tepërt, i cili rezulton në ujë të pafaturuar; për të rritur volumin e ujit të shitur bazuar në konsumin e matur; për të arritur një shërbim furnizimi të vazhdueshëm me ujë për 24 orë dhe për të kontribuar në menaxhimin e qëndrueshëm financiar të ndërmarrjeve.

- Duhet instaluar sisteme të klorinimit me teknologji të avancuar në të gjithë sistemet e furnizimit me ujë të pijshme në Shqipëri.
- Përçindja e ujërave të zeza që prodhohen dhe shkarkohen në kanalizime formale dhe që përfundojnë në një impiant të përshtatshëm përpunimi duhet të rritet, duhet monitoruar si matje e performancës dhe duhet rritur si përçindje.

1.4 Aspektet Rregullatore, Institucionale dhe Financiare të Sektorit

Përveç aspekteve teknike dhe funksionale të ndërmarrjeve të ujësjellës kanalizimeve, ekziston edhe një larmi aspektesh rregullatore, institucionale dhe financiare që janë po aq të rëndësishëm për punën e suksesshme të ndërmarrjeve, aq më tepër në një mjedis tregtar që imponon vetëfinancim.

1.4.1 Përmbledhje e Kuadrit Ligjor ekzistues për Ujërat

Kuadri ligjor ekzistues synon të përmirësojë performancën e sektorit të ujërave duke siguruar bazën ligjore dhe rregullatore të sektorit. Aktualisht, 90% e aksioneve të ndërmarrjeve të ujësjellësit u janë transferuar njësive të qeverisjes vendore (NjQV-të). Ministria e Punëve Publike dhe Transportit dhe Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës Kanalizimeve kanë ushtruar rol mbështetës në procesin e decentralizimit të sektorit dhe janë të detyruara të përgatisin standarde të plota që ndihmojnë njësitë e qeverisjes vendore të ushtrojnë funksionet e tyre.

Dispozita bazë ligjore për ndërmarrjet publike shtetërore është neni 213 i Ligjit Nr. 9901, datë 14.4.2008, “Për tregtarët dhe shoqëritë tregtare”. Ndërmarrjet e ujësjellësit në Shqipëri konsiderohen “shoqëri aksionare” për sa i preket formës së tyre të organizimit, dhe rregullohen me Ligjin Nr. 9901. Sipas “projekt statutit” të ndërmarrjeve të ujësjellësit të miratuar me VKM Nr. 678, datë 3.10.2007, veprimtaria ligjore e ndërmarrjeve aksionere të ujësjellës-kanalizimeve përcaktohet si shërbimi i furnizimit me ujë të pijshëm i konsumatorëve dhe shitja e tij, prodhimi dhe/ose blerja e ujit për plotësimin e kërkesës së konsumatorëve, dhe mirëmbajtja e të dy shërbimeve të furnizimit me ujë të pijshëm dhe të kanalizimeve.

Këshilli Mbikëqyrës është organ drejtues i shoqërive aksionare të ujësjellës kanalizimeve sipas Statutit. Ai është i kufizuar në gjashtë anëtarë të zgjedhur nga Asambleja e Zakonshme e Aksionerëve. Mandati i anëtarëve të Këshillit Mbikëqyrës është tre vjet. Këshilli Mbikëqyrës raporton tek Asambleja e Aksionerëve lidhur me detyrimet e tij për mbikëqyrjen e përputhjes së veprimtarisë së shoqërisë me aktet ligjore në fuqi si dhe me standardet dhe parimet e zbatueshme të kontabilitetit.

Në bazë të Ligjit Nr. 8102, datë 28.03.1996 “Për kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe largimit të ujërave të ndotura”, i ndryshuar me Ligjin Nr. 9352, datë 3.03.2005 dhe Ligjin Nr. 9915, datë 12.05.2008, Enti Rregullator i Ujit (ERrU) është organ i pavarur që ka të drejta ekzekutive për të vendosur tarifa dhe për të licencuar operatorë në sektorin e ujësjellësit.

1.4.2 Decentralizimi i Shërbimeve dhe Transferimi i Pronësisë të Qeverisja Vendore

Ligji Nr. 8652, datë 31.07.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore" përcakton se NjQV-të janë përgjegjëse për ofrimin e shërbimit të furnizimit me ujë dhe të kanalizimeve në zonat e tyre përkatëse të shërbimit.

Aksionet dhe asetet e ndërmarrjeve të ujësjellësit iu transferuan NjQV-ve. Pronësia e aseteve të ndërmarrjeve të ujësjellësit duhet regjistruar kundrejt aksioneve të shoqërisë, të cilat zotërohen nga NjQV-të.

Enti Rregullator i Ujit i raporton Parlamentit dhe ka si funksione të pavarura përcaktimin e metodologjive tarifore për shërbimet e ujësjellës kanalizimeve, lëshimin e licencave, politikat e subvencionimit dhe standardet e shërbimit konform burimeve financiare dhe kostos së shërbimit, cilësisë së ujit dhe ndikimit në mjedis të shërbimeve

1.4.3 Aspekte Financiare të Sektorit

Këto shoqëri ekzistojnë për të dhënë shërbime furnizimi me ujë dhe kanalizimesh dhe janë shoqëri tregtare publike të një lloji të veçantë. Statusi dhe aktiviteti i tyre bazohet në Ligjin Nr. 9901, datë 14.04.2008 dhe në aktet nënligjore në zbatim të tij.

Ndërmarrjet e ujësjellësit funksionojnë sipas një sistemi me dy nivele. Niveli menaxherial i ndërmarrjes merret me menaxhimin e përditshëm dhe me zbatimin e politikave e të programeve. Këshilli Mbikëqyrës është organi ekzekutiv i shoqërisë aksionere të ujësjellës kanalizimeve sipas Statutit; funksioni i përgjithshëm i Këshillit Mbikëqyrës është të mbikëqyrë funksionin ekzekutiv të shoqërisë dhe të garantojë mbrojtjen e interesave të aksionerëve.

Këshilli Mbikëqyrës mbikëqyr shoqërinë dhe verifikon performancën, me qëllim që të garantojë përputhshmërinë me dokumentin ekzekutiv, përgjegjshmërinë dhe përputhjen me ligjet dhe rregulloret si dhe ruajtjen e mbikëqyrjes së duhur fiskale.

Këshilli Mbikëqyrës raporton tek Asambleja e Aksionarëve lidhur me detyrimet e tij për mbikëqyrjen e përputhjes së veprimtarisë së shoqërisë me aktet ligjore në fuqi si dhe me standardet dhe parimet e zbatueshme të kontabilitetit. Lidhja kontratave konçensionare me Agjensinë e Ujrave të Basenit, referuar VKM nr.2, datë 03.03.2005 dhe respektimi i tarifave të përdorimit të ujit, sipas VKM nr. 23, datë 2008, e cila do sillte ndryshime në vlerën e kostove aktuale në ndërmarrje dhe do të shoqërohej me rritjen e efijences ekonomike të përdorimit të ujit nga ky sektor, në kontekstin global.

Shumica e ndërmarrjeve të ujësjellësit nuk janë në gjendje të mbulojnë kostot operative si pasojë e disa faktorëve: tarifat e ulëta, arkëtimi i ulët i faturave, niveli i lartë i ujit të pafuturuar dhe efica e përgjithshme e mangët. Për vitin 2010, kostoja operative mesatare për metër kub ujë të shitur ishte 42.9 lekë, ndërkohë që çmimi mesatar për metër kub ujë të shitur ishte 38.2 lekë, pra një humbje operative prej 4.7 lekësh për metër kub ujë të shitur.

Mbulimi mesatar i kostos totale, bazuar në të ardhurat (shumat e faturuara) është në nivelin e 66.6%, ndërsa në bazë të arkëtimeve faktike aktuale, mbulimi i kostos totale është 56.1%.

Kostoja totale e ndërmarrjeve të ujësjellësit në vitin 2010 ka këtë përbërje: 29.4% është kosto energjie, 30.6% është kosto personeli dhe sigurimesh shoqërore, 20.6% është kosto amortizimi dhe 19.4% janë kosto të tjera ku futen kimikatet, mirëmbajtja, riparimet, etj. Kostot e larta të personelit pasqyrohen edhe nga treguesi i numrit të punonjësve për 1000 lidhje, që është në nivelin e 5.5 punonjësve për 1 000 lidhje.

Ndërmarrjet e ujësjellësit marrin subvencione në bazë të Udhëzimit Nr. 6569, datë 27.06.2006, i nxjerrë së bashku nga Ministria e Punëve Publike dhe Transportit dhe Ministria e Financave, "Për kriteret e procedurat për përdorimin e subvencioneve

shtetërore për sh.a dhe ndërmarrjet e ujësjellës-kanalizimeve", në baza vjetore për të mbuluar kostot e energjisë dhe të kontributeve të sigurimeve shoqërore. Politika e qeverisë ka synuar të reduktojë shumën e subvencioneve gjatë katër viteve të fundit. Në kuadrin e reformës së decentralizimit të sektorit, është planifikuar që subvencionet të hiqen në të ardhmen e afërt.

Pushteti qendror ka si rol primar kanalizimin e fondeve të donatorëve dhe të Thesarit për të realizuar përmirësime kapitale, bazuar në vlerësimin e nevojave të shprehur nga pushteti vendor dhe në kushtet e përgjithshme të shërbimit për publikun. Gjithashtu, pushteti qendror ofron garanci për huat që institucionet financiare ndërkombëtare japin për ndërmarrje ujësjellësi të caktuara, dhe aktualisht u jep subvencione operacionale pushtetit vendor që të financojnë ndërmarrjet e tyre të ujësjellës kanalizimeve.

1.4.4 Kontabilizimi i Kostos dhe Vendosja e Tarifave

Menaxhimi i aseteve dhe qëndrueshmëria lidhen me kontabilizimin e plotë të kostos. Vihet re një mungesë e theksuar dokumentacioni për asetet e sistemeve të ujësjellës kanalizimeve.

Programi i menaxhimit të aseteve do të siguronte informacionin e nevojshëm për të kaluar në një program kontabilizimi të plotë të kostos, si edhe për të integruar planifikimin e zgjerimit të kapaciteteve me zëvendësimin e infrastrukturës. Regjistrat e aseteve të ndërmarrjeve të ujësjellësit nuk përditësohen periodikisht për të përfshirë si inventarin vjetor të aseteve edhe certifikimin e Zyrës së Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme.

Mbajta artificiale e tarifave të ulëta klientët aktualisht rezultojnë në një rreth vicioz që konsiston nga ofrues shërbimi me financim të dobët, investime të pamjaftueshme dhe përkeqësim të infrastrukturës e të shërbimeve, çka pakëson përfitimet e përdoruesve e rrjedhimisht edhe gatishmërinë e tyre për të paguar. Tarifat e ulëta pengojnë zgjerimin e rrjeteve drejt komuniteteve më të varfra të cilat detyrohen të gjejnë mënyra alternative furnizimi ku përfshihen lidhjet e paligjshme dhe pusët e cekëta me cilësi shumë të ulët uji.

1.4.5 Arkëtimet, Tendencat dhe Alternativat e Zbatimit të Ligjit

Nivelet aktuale të çmimit të ujit nuk mbulojnë të gjitha kostot dhe niveli i arkëtimeve vazhdon të mos jetë i kënaqshëm. Niveli i përgjithshëm i arkëtimeve për vitin 2010 ishte 84.2%, me rritje pozitive krahasuar me vitet e kaluara. Konsumatorët familjarë që përbëjnë kategorinë më të madhe të konsumatorëve të sektorit, kanë përqindjen më të ulët të arkëtimeve në krahasim me kategoritë e tjera. Përqindja e arkëtimeve të konsumit familjar është 70% ,ndërsa i konsumit të subjekteve private është 83%.

Megjithëse Ligji Nr. 8975, datë 21.11.2002 përcakton se fatura e ujit është "titull ekzekutiv", moszbatimi i ligjit nga konsumatorët që nuk paguajnë faturat, dhe përhapja e gjerë e lidhjeve të paligjshme ka bërë që ndërmarrjet e ujësjellësit të jenë në situatë të vështirë financiare të ndërmarrjeve të ujësjellësit.

Për të përmirësuar arkëtimet, ndërmarrjet duhet të përdorin sisteme kompjuterike për faturimin dhe kontabilizim të kostos, të zbatojnë procedura për ndjekjen e debitorëve, të organizojnë fushata edukimi publik dhe të përmirësojnë shërbimin ndaj klientit..

1.4.6 Kompetencat Aktuale të Entit Rregullator

Enti Rregullator i Ujit (ERrU), nën vartësinë e Komisionit Kombëtar të Rregullimit, funksionon brenda kuadrit ligjor dhe në përputhje me Ligjin Nr. 8102, datë 28.03.1996 "Për kuadrin rregullator të sektorit të furnizimit me ujë dhe largimit të ujërave të ndotura", i ndryshuar me Ligjin Nr. 9352, datë 3.03.2005 dhe Ligjin Nr. 9915, datë 12.05.2008.

Aktiviteti i Komisionit mbështetet në parimet e pavarësisë, profesionalizmit, transparencës dhe ligjshmërisë, për të garantuar dhe mbrojtur interesat publike dhe për të vendosur ekuilibrin e duhur ndërmjet interesave të konsumatorëve, qeverisë, publikut, investitorëve dhe pjesëmarrësve në sektorin e ujësjellës-kanalizimeve.

Kompetencat aktuale të Komisionit të Entit Rregullator të Ujit përfshijnë licencimin, vendosjen e çmimeve dhe tarifave, vendosjen e standardeve për programet e investimeve dhe shitjen e asetëve, raportimin në Këshillin e Ministrave për gjendjen e sektorit, vendosjen e penaliteteve monetare dhe administrative ndaj subjekteve tregtare që operojnë në sektorin e shërbimit të furnizimit me ujë, edhe kur sistemet e ujësjellës-kanalizimeve janë transferuar në pronësi të njësisë të qeverisjes vendore.

Enti Rregullator i Ujit (ERrU) është i vetmi autoritet në Republikën e Shqipërisë që lëshon licenca për çdo person fizik dhe juridik që operon brenda sektorit të shërbimeve të ujësjellës-kanalizimeve, Edhe pse është e detyrueshme me ligj, jo të gjitha ndërmarrjet e ujësjellësit janë të licencuara, ndërkohë që nuk është licencuar asnjë sistem ujësjellësi i komunave.

ERrU ka përgatitur një sërë metodologjish për të vendosur tarifa për mbulimin e kostos, për operatorët e licencuar që të kryejnë aktivitet në sektorin e ujit.

1.4.7 Gjykime lidhur me Çështjet Rregullatore, Institucionale dhe Financiare gjatë Periudhës së Planifikimit

Në kuadër të hartimit të strategjisë për sektorin, Qeveria ka marrë në konsideratë çështjet e poshtëshënuara lidhur me kushtet ekzistuese rregullatore, institucionale dhe financiare që duhen trajtuar brenda periudhës së planifikimit:

- Nevojitet forcim i vazhdueshëm i Entit Rregullator të Ujit për të garantuar që personeli i tij është i përgatitur për të ushtruar në mënyrë profesionale dhe të imët kompetencat dhe përgjegjësitë që janë përcaktuar në legjislacionin në fuqi.
- Zgjerim i veprimtarive zbatuese të Entit Rregullator të Ujit në lidhje me kompetencat e tij për të lëshuar licenca për ofrimin e shërbimit të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve për publikun, me qëllimin që të licencohen të gjitha subjektet publike dhe private të angazhuara në këtë veprimtari.
- Vendosja dhe rishikimi i tarifave duhet të jetë një proces me synimin për të mbuluar plotësisht koston me të ardhurat e ndërmarrjes, ku të përfshihet shlyerja e borxheve, pagimi i interesave të borxheve dhe financimi i rezervave për të mbuluar amortizimin e të gjitha asetëve.
- Forcimi i Drejtorisë së Përgjithshme të Administrimit të Ujërave në mënyrë të tillë që të kryejë detyrat e Sekretariatit Teknik të Këshillit Kombëtar të Ujërave, si edhe forcimi i Agjencive të Baseneve të Lumenjve për t'i bërë të afta të përmbushin funksionet e tyre në zbatim me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen e ekselit dhe nxjerrjes së ujit nga mjedisi natyror. Ai duhet ta realizojë këtë nëpërmjet ushtrimit të kompetencave të tij për lëshimin e lejeve dhe duke zbatuar në mënyrë të qëndrueshme një pagesë për nxjerrje të tilla, bazuar mbi volumin, me qëllimin që Agjencitë e Baseneve Lumore të bëhen financiarisht të vetë-qëndrueshme.
- Zbatimi i vendimit të qeverisë për të shkuar drejt bashkimit të ndërmarrjeve të ujësjellësit në një numër të vogël ofruesish shërbimesh por më të mëdhenj në përmasa, duke aplikuar konceptin e vendimmarrjes vullnetare në nivel pushteti vendor, e shoqëruar me stimuj ekonomikë nga Pushteti Qendror për të nxitur bashkimin si mjet për realizimin e ekonomive të shkallës, rritjen e efikasitetit dhe rendimentit të stafit, të cilat janë tipike për sektorin e ujësjellës-kanalizimeve.

- Mbështetje për hartimin e legjislacionit dhe miratimin nga Kuvendi, për të siguruar përafrim të plotë të legjislacionit të brendshëm me Direktivat e BE-së për Ujërat, dhe duke futur konceptin “përdoruesi paguan” për shërbimet e furnizimit me ujë dhe kanalizimet.

1.5 Pjesëmarrja e Sektorit Privat në Sektorin e Ujësjiellës Kanalizimeve

Pjesëmarrja e Sektorit Privat përfshin kontratën ndërmjet autoritetit të sektorit publik dhe operatorit të sektorit privat, ku operatori privat siguron një shërbim publik nëpërmjet një kontrate, dhe ndërmerr një numër rreziqesh financiare, tregtare, teknike dhe operacionale në kuadër të dhënies së këtij shërbimi, bazuar në termat e kontratës. Pjesëmarrja e Sektorit Privat shpesh reklamohet si rrugëzgjdhje për shërbime publike efikase dhe financiarisht të qëndrueshme në veprimtari normalisht publike të tilla si: uji, energjia, transporti, shëndetësia, arsimiti, etj. Për mbi dy dekada tashmë, është besuar gjerësisht se pjesëmarrja e sektorit privat përbën një nga zgjidhjet më të mira për të sjellë përmirësime në dhënien e shërbimeve publike për sa i përket investimeve, efikasitetit, dhënies së shërbimit, përgjegjshmërisë, etj.

Pjesëmarrja e sektorit privat në sektorin e ujësjiellës kanalizimeve është diçka krejt e re në vendet në zhvillim si Shqipëria. Qeveria është e vendosur të përmirësojë shërbimet e ujësjiellës kanalizimeve dhe të reduktojë barrën financiare që duhet të mbajë duke mbështetur sektorin e ujit, prandaj ka ndërmarrë reforma gjithëpërfshirëse në sektorin e ujësjiellës. Pjesëmarrja e Sektorit Privat përbën një element kyç të këtyre reformave. Është kuptuar qartë se Pjesëmarrja e Sektorit Privat sjell një përjasje më komerciale në ofrimin e infrastrukturës dhe reduktimin e ndërhyrjeve politike. Pushteti qendror e mbështet konceptin e pjesëmarrjes së sektorit privat në sektorin e shërbimeve të ujësjiellës kanalizimeve, meqë kështu ekziston një opsion konkurrues në një sektor monopolist nga natyra.

Gjithashtu, pushteti qendror është i vetëdijshëm për risqet që mbart pjesëmarrja e parakohshme e sektorit privat në një situatë specifike, si edhe në kushtet kur mungon aftësia për identifikimin e riskut dhe as aftësia për të mbikëqyrur performancën dhe respektimin e kushteve dhe termave të kontratave.

1.5.1 Kuadri Rregullator për pjesëmarrjen e Sektorit Privat

Kuadri ligjor në lidhje me Pjesëmarrjen e Sektorit Privat është i mjaftueshëm krahasuar me standardet ndërkombëtare. Investimet e huaja janë plotësisht të mbrojtura me ligj.

- Ligji Nr. 8093, datë 21.03.1996 “Për rezervat ujore” që trajton saktë gjithë problemet e përdorimit të ujërave, sipas llojeve të aktiviteteve.
- Ligji Nr. 7973, datë 26.7.1995 “Për koncesionet dhe pjesëmarrjen e sektorit privat në shërbimet publike dhe infrastrukturë” krijoi kuadrin ligjor për pjesëmarrjen e sektorit privat në dhënien e shërbimeve publike.
- Ligji Nr. 8306, datë 14.03.1998 “Për strategjinë e privatizimit të sektorëve me rëndësi të veçantë” parashikoi strategjinë për privatizimin e sektorëve të deklaruar si të rëndësishëm së veçantë (që përfshin edhe sektorin e ujësjiellës).
- Ligji Nr. 9663, datë 18.12.2006, “Për koncesionet”. Qëllimi i këtij ligji është të krijojë kuadrin e nevojshëm për nxitjen dhe lehtësimin e zbatimit të koncesioneve me financim privat, me objektivin për të rritur transparencën.. drejtësinë, efikasitetin dhe qëndrueshmërinë afatgjatë në zhvillimin e infrastrukturës dhe të projekteve të shërbimit publik. Ky ligj përcakton procedurat e veçanta për dhënien

e projekteve të koncesionit. Ky ligj zbatohet për dhënien e koncesioneve nga autoritetet kontraktuese (ministra ose pushteti vendor) për veprimtaritë ekonomike në disa sektorë strategjike duke përfshirë prodhimin, shpërndarjen dhe trajtimin e ujit, grumbullimin, dërgimin dhe trajtimin e ujërave të ndotura, vaditjen, kullimin, digat, etj.

1.5.2 Përvoja e Pjesëmarrjes së Sektorit Privat në të Shkuarën në Shqipëri

Kanë ekzistuar disa përvoja lidhur me futjen e pjesëmarrjes së sektorit privat në sektorin e ujit në Shqipëri. Me asistencën e donatorëve ndërkombëtarë, janë zbatuar tri kontrata për pjesëmarrjen e sektorit privat, konkretisht:

a) Koncesioni i Elbasanit

Shembulli i parë i kontratës me pjesëmarrje të sektorit privat në sektorin e ujit në Shqipëri ka qenë kontrata e koncesionit që iu dha Berlinwasser International (BEI) në vitin 2002 për ish-Ndërmarrjen Shtetërore të Ujësjellës Kanalizimeve që i shërbente qytetit të Elbasanit. Tenderi u realizua në bazë të propozimeve të pakërkuara, dhe projektin e financoi Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). Koncesioni i Elbasanit rezultoi në një përvojë të përzier, e cila zgjati vetëm 5 vjet nga 30 vjet që kishte kontrata e koncesionit. Ka argumente të shumëllojshme lidhur me vështirësitë me të cilat u përball koncesionari që e çuan në humbje të mëdha financiare. Për të shmangur humbjet e mëtejshme, koncesionari ia shiti shoqërinë e projektit “ELBER” Ministrisë së Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës. Pavarësisht dështimit financiar, shoqëria e projektit ELBER solli disa përmirësime në funksionimin e ndërmarrjes: rriti orët e furnizimit, rriti arkëtimet dhe uli konsumin e energjisë.

b) Kontratat e menaxhimit me “Katër Bashkitë”

Kjo kontratë menaxhimi bashkoi katër ndërmarrje ujësjellësi nën një kontratë të vetme (Durrës, Fier, Lezhë, Sarandë). Ajo u zbatua me mbështetjen financiare të Bankës Botërore e cila këshilloi qeverinë shqiptare të përdorte kontratë menaxhimi bazuar në performancë, si forma më e përshtatshme për të tërhequr operatorë privatë në përmirësimin e shërbimeve dhe të performancës së katër ndërmarrjeve të ujësjellësit.

Kontrata e menaxhimit “Katër Bashkitë” që përfundoi në fund të gushtit 2008, është konsideruar relativisht e suksesshme. Treguesit e performancës të katër ndërmarrjeve të ujësjellësit treguan përmirësime në cilësinë e shërbimit dhe në performancën e tyre operationale e financiare, në krahasim me kohën kur ishin nën menaxhimin e operatorit publik. Megjithatë, kontrata nuk solli nivelet e pritshme të shërbimit dhe të qëndrueshmërisë financiare të ndërmarrjeve. Gjithashtu, kontrata nuk përmbushi pritshmërinë e njësisë të qeverisjes vendore.

c) Kontrata e menaxhimit të Kavajës

Në qershor 2003, një operator privat u shpall fitues i një kontrate menaxhimi për ndërmarrjen e ujësjellës kanalizimeve që i shërbente Bashkisë së Kavajës dhe komunave përreth. Kjo kontratë e financuar nga KfW kishte afat 3-vjeçar me mundësi zgjatjeje për një vit. Objektivi i kësaj kontrate menaxhimi ishte të përmirësonte menaxhimin dhe funksionimin, pa financime shtesë për investime kapitale. Prandaj, huaja e dhënë nga KfW ishte e kufizuar te menaxhimi i tarifave dhe nxitja e pagesave, dhe nuk parashikonte fonde për financimin e investimeve

kapitale. Kontrata përmirësoi funksionimin e ndërmarrjes së ujësjellësit, por nuk përmbushi objektivat e përcaktuar në kontratë.

1.5.3 Gjykime lidhur me PSP-në gjatë periudhës së planifikimit

Ekzistojnë disa mënyra në të cilat Qeveria mund të mbështesë pjesëmarrjen e sektorit privat për të maksimizuar përfitimet. Mbështetja që Qeveria mund të japë përfshin:

- Mbështetje për procese dhe dokumentacion cilësor për transaksionet. Kontratat dhe transaksionet e pjesëmarrjes së sektorit privat janë komplekse. Këshilltarët me përvojë të pjesëmarrjes së sektorit privat e kuptojnë se si funksionojnë kontratat e pjesëmarrjes së sektorit privat dhe e dinë ç'gabime janë bërë në të kaluarën. Mbajtja e këshilltarëve me përvojë për hartimin e kontratave dhe zbatimin e transaksioneve minimizon problemet që mund të lindin më vonë me kontratat.
- Akses në financime. Qeveria mund t'i ndihmojë bashkitë të diskutojnë nevojat e tyre me donatorët dhe të ofrojë kanalet e përshtatshme për fonde kapitale.
- Subvencionim tarifash për kategoritë me të ardhura të ulëta. Shumica e bashkive nuk do të kenë fonde të mjaftueshme për subvencionimet, kështu që do t'i kërkojnë Qeverisë fonde subvencionimi.
- Duke ndihmuar bashkitë fqinje të arrijnë sinergji përmes rajonalizimit. Shumica e bashkive janë të vogla dhe do të përfitonin nga bashkëpunimi. Qeveria mund t'u japë këshillat e përshtatshme, si krijimi i një ndërmarrjeje rajonale me burime ujore të përbashkëta, të ofrojë asistencë teknike dhe të lehtësojë këtë proces.
- Duke i ofruar pushtetit vendor mbështetje rregullatore dhe mbështetje për menaxhimin e kontratave. Meqë kontratat janë komplekse, pushteti vendor mund të mos ketë kapacitetet e duhura teknike për të monitoruar performancën e kontratës. Prandaj, Qeveria mund të ofrojë ndonjë formë asistence të centralizuar për të gjitha njësitë të qeverisë vendore, pasi kjo ka edhe kosto më të ulët sesa të lihen bashkitë ta bëjnë këtë vetë.

Kapitulli 2 – Vizioni, misioni dhe objektivat prioritarë

Kjo strategji e Sektorit të Ujësjetës-Kanalizimeve është e veçantë sepse është përgatitur me kontributin e gjerë dhe drejtimin e një Grupi Këshillimor ndërmintor dhe ka pasur privilegjin e të dhënave cilësore për sektorin, të siguruara nga Njësia e Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues që ka funksionuar me efektshmëri nën varësinë e Drejtorisë së Përgjithshme të Ujësjetës-Kanalizimeve për mbi pesë vjet. Ky kontribut i gjerë i aktorëve i kombinuar me të dhënat statistikore në funksion të vendimmarrjes për prioritetet dhe planet e veprimit, e veçon këtë Strategji nga strategjitë e tjera të hartuara në të kaluarën.

2.1 Vizioni

Vizioni i kësaj Strategjie Sektoriale për periudhën 2011 - 2017 reflekton situatën aktuale të Shqipërisë në lidhje me rritjen e investimeve të përgjithshme në sektorin e ujësjetës kanalizimeve, në mënyrë që në fund të kësaj periudhe planifikimi të jetë arritur përmirësim i dukshëm në nivelin dhe cilësinë e shërbimeve, i perceptuar nga përdoruesi final. Vizioni i kësaj Strategjie Sektoriale paraqitet si më poshtë:

VIZIONI

Hartimi i politikave të përshtatshme dhe angazhimi i fondeve të mjaftueshme për të përmirësuar dhënien e shërbimeve të ujësjetës dhe të kanalizimeve, dhe për të ecur në mënyrë të qëndrueshme drejt përputhjes me standardet e Bashkimit Evropian dhe me Objektivin e Zhvillimit të Mijëvjeçarit për qëndrueshmërinë e mjedisit

Siç thuhet edhe në Hyrjen e Strategjisë, Qeveria shqiptare si bashkësponsorizuese e Rezolutës së Kombeve të Bashkuara për ta bërë "Aksesin në Ujë të Pijshëm të Sigurt dhe Kanalizime të drejtë të njeriut", është e angazhuar të garantojë cilësinë për të gjithë qytetarët, për sa i përket të drejtave të njeriut për ujin e pijshëm dhe kanalizimet.

Qeveria shqiptare është realiste në aspiratat e veta se kur mund t'i përmbushë përfundimisht standardet e BE-së për këtë sektor, ndaj pranon nëpërmjet kësaj deklarate se nuk do të arrihen brenda kësaj periudhe planifikimi shtatë vjeçare. Megjithatë, Qeveria e konsideron qëllim pajtueshmërinë me standardet e BE-së, dhe do t'i drejtojë të gjitha burimet a angazhuara për këtë sektor për arritjen e këtij qëllimi.

2.2 Objektivat e Misionit

Misioni i kësaj Strategjie Sektoriale shërben për të fokusuar iniciativat e Qeverisë në pesë Objektiva që duhen adresuar si në politikë ashtu dhe në terren, me qëllim përmirësimin e dëshiruar të shërbimeve të ujësjetës-kanalizimeve. Objektivat e Misionit të kësaj Strategjia sektoriale janë si vijon:

OBJEKTIVAT E MISIONIT

- **Zgjerimi dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimeve të sektorit të ujësjetës kanalizimeve.**
- **Orientimi i shërbimeve të ujit drejt parimeve të kontrollit dhe rikuperimit të plotë të kostove.**
- **Përmirësimi i drejtimit dhe rregullimit të sektorit.**
- **Investime për rritjen e kapaciteteve të fuqisë punëtore të sektorit.**
- **Progresi drejt harmonizimit të legjislativës të brendshme me Direktivat e BE-së për Ujin.**

2.3 Ndërhyrjet në kuadër të Objektivave të Misionit

Objektivat e Misionit të përmendur më lart mund të identifikohen me një sërë masash që duhen zbatuar për të përmbushur secilin objektiv. Këto masa janë paraqitur më poshtë sipas lidhjes me Objektivat e Misionit.

2.3.1 Zgjerim dhe përmirësim i cilësisë së shërbimeve të sektorit të ujësjetës kanalizimeve.

- Rritja e aksesit të popullsisë urbane dhe rurale në furnizimin me ujë të pijshëm të sigurt.
- Rritja e lidhjeve të popullsisë urbane dhe rurale me rrjetet e grumbullimit të ujërave të zeza.
- Shtim i orëve të shërbimit për popullsinë urbane dhe rurale.
- Rritja e përçindjes së popullsisë të lidhur me rrjetin e grumbullimit të ujërave të zeza, i cili është i lidhur me një impiant përpunimi.
- Hartimi dhe realizimi periodik i vërtetimit të nevojave kombëtare për të përcaktuar projektet prioritare për investime.

2.3.2 Orientimi i shërbimeve të ujit drejt parimeve të kontrollit dhe rikuperimit të plotë të kostove.

- Orientimi i shërbimeve në mënyrë të tillë që të rikuperohen plotësisht kostot operacionale dhe të mirëmbajtjes, shlyerja e borxhit, dhe shpenzimet kapitale për riparime dhe zëvendësime.
- Fokusimi i investimeve në reduktimin e konsumimit të ujit dhe energjisë që nuk gjeneron të ardhura.
- Krijimi i një programi sipas së cilit të gjitha shërbimet e licencuara të ujit duhet të kenë një sistem menaxhimi asetesh plotësisht të dokumentuar.
- Të gjitha shërbimet e licencuara të ujit duhet të zhvillojnë dhe të përditësojnë vit pas viti një plan biznesi pesë vjeçar.
- Zhvillimi dhe zbatimi i një programi subvencionimi për familjet e varfra.

2.3.3 Përmirësim i drejtimit dhe rregullimit të sektorit.

- Forcimi i mëtejshëm i rolit të Entit Rregullator të Ujit.
- Zgjerim i aktiviteteve licencuese të Entit Rregullator të Ujit me synim licencimin e të gjithë sistemeve të ujësjellës-kanalizimeve.
- Hartimi dhe përhapja e një Kontratë Tip për Dhënien e Shërbimeve që të negociohet ndërmjet ndërmarrjeve të ujësjellës-kanalizimeve dhe njësive të qeverisjes vendore.
- Forcimi i Drejtorisë së Përgjithshme të Administrimit të Ujërave në rolin e vet si Sekretariat Teknik nën varësinë e Këshillit Kombëtar të Ujërave, si dhe i mbikëqyrjes së Agjencive të Baseneve të Lumenjve.

2.3.4 Investime për rritjen e kapaciteteve të fuqisë punëtore të sektorit.

- Hartimi i një programi kombëtar trajnimi dhe certifikimi, sipas kërkesave për trajnim të gjithë shërbimeve të ujit.
- Të gjithë anëtarëve të Këshillit Mbikëqyrës të shërbimeve të licencuara të ujit t'u kërkohej të marrin pjesë dhe të përfundojnë trajnimin për rolet, detyrat, autoritetet dhe përgjegjësitë e tyre.

2.3.5 Progresi drejt harmonizimit të legjislacionit të brendshëm me Direktivat e BE-së për Ujin

- T'i propozohet parlamentit legjislacion për ujin që është i harmonizuar me Direktivat e BE-së për Ujin.
- Hartimi i një ligji të ri specifik për shërbimet e ujësjellës-kanalizimeve.
- Fillimi i një programi që inkurajon bashkimin e ndërmarrjeve të ujësjellësit.

Vizioni dhe Objektivat e Misionit si dhe Masat prioritare nën secilin Objektiv paraqiten grafikisht në figurën 2-1. Këto Masa prioritare do të përcaktohen më qartë në nën-paragrafin 2.4 të këtij kapitulli të Strategjisë, si Objektiva Strategjike specifike, të matshme dhe me afat kohor.

Figura 2-1 VIZIONI – OBJEKTIVAT E MISIONIT – TABELA E MASAVE

VIZIONI	<p style="text-align: center;">Hartimi i politikave të përshtatshme dhe angazhimi i fondeve të mjaftueshme për të përmirësuar dhënien e shërbimeve të ujësjellësit dhe kanalizimeve, dhe për të ecur në mënyrë të qëndrueshme drejt përputhjes me standardet e Bashkimit Evropian dhe me Objektivin e Zhvillimit të Mijëvjeçarit për qëndrueshmërinë e mjedisit.</p>				
OBJEKTIVAT E MISIONIT	1 Zgjerimi dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimeve të ujësjellës kanalizimeve	2 Orientimi i ndërmarrjeve të ujësjellësit drejt parimeve të kontrollit dhe rikuperimit të plotë të kostos	3 Përmirësimi i drejtimit dhe rregullimit të sektorit.	4 Investime për rritjen e kapaciteteve të fuqisë punëtore të sektorit	5 Progresi drejt harmonizimit të legjislacionit të brendshëm me Direktivat e BE-së
M A S A T P R I O R I T A R E	<p>1.a Rritja e aksesit të popullsisë urbane dhe rurale në furnizimin me ujë të pijshëm të sigurt.</p> <hr/> <p>1.b Rritja e lidhjeve të popullsisë urbane dhe rurale me rrjetet e grumbullimit të ujërave të zeza.</p> <hr/> <p>1.c Shtim i orëve të shërbimit për popullsinë urbane dhe rurale</p> <hr/> <p>1.d Rritja e përqindjes së popullsisë të lidhur me rrjetin e grumbullimit të ujërave të zeza, i lidhur me një impiant përpunimi.</p> <hr/> <p>1.e Hartimi dhe realizimi periodik i vrojtimit të nevojave kombëtare për të përcaktuar projektet prioritare për investime</p>	<p>2.a Orientimi i shërbimeve në mënyrë të tillë që të rikuperohen plotësisht kostot operacionale dhe të mirëmbajtjes, shlyerja e borxhit, dhe shpenzimet kapitale për riparime dhe zëvendësime</p> <hr/> <p>2.b Fokusimi i investimeve në reduktimin e konsumimit të ujit dhe energjisë që nuk gjeneron të ardhura</p> <hr/> <p>2.c Krijimi i një programi sipas së cilit të gjithë shërbimet e licencuara të ujit duhet të kenë një sistem menaxhimi asetesh plotësisht të dokumentuar</p> <hr/> <p>2.d Të gjitha shërbimeve të licencuara të ujit duhet të zhvillojnë dhe të përditësojnë vit pas viti një plan biznesi pesëvjeçar.</p> <hr/> <p>2.e Zhvillimi dhe zbatimi i një programi subvencionimi për familjet e varfra</p>	<p>3.a Forcimi i mëtejshëm i rolit të Entit Rregullator të Ujit</p> <hr/> <p>3.b Zgjerim i aktiviteteve licencuese të Entit Rregullator të Ujit me synim licencimin e të gjithë sistemeve të ujësjellës kanalizimeve</p> <hr/> <p>3.c Hartimi, përhapja e një Kontratë Tip për Dhënien e Shërbimeve</p> <hr/> <p>3.d Forcimi i Drejtorisë së Përgjithshme të Administrimit të Ujërave në rolin e vet si Sekretariat Teknik nën varësinë e Këshillit Kombëtar të Ujërave, si dhe i mbikëqyrjes së Agjencive të Baseneve të Lumenjve</p>	<p>4.a Hartimi i një programi kombëtar trajnimi dhe certifikimi, sipas kërkesave për trajnim të gjithë shërbimeve të ujit.</p> <hr/> <p>4.b Të gjithë anëtarëve të Këshillit Mbikëqyrës të shërbimeve të licencuara të ujit t'u kërkohet të marrin pjesë dhe të përfundojnë trajnimin për rolet, detyrat, autoritetet dhe përgjegjësitë e tyre.</p>	<p>5.a T'i propozohet parlamentit legjislacion për ujin që është i harmonizuar me Direktivat e BE-së për Ujin</p> <hr/> <p>5.b Hartimi i një ligji të ri specifik për shërbimet e ujësjellës kanalizimeve</p> <hr/> <p>5.c Fillimi i një programi që inkurajon bashkimin e ndërmarrjeve të ujësjellësit.</p>

2.4 Qëllimet Strategjike në Mbështetje të Objektivave Prioritarë për Sektorin

Synimi i Qeverisë shqiptare ishte të përgatitej një Strategji për Sektorin e Shërbimit të Furnizimit me Ujë dhe Kanalizimeve që të kishte gjuhë të shkurtër në gjuhë, Qëllime Strategjike specifike, të ishte matshme, me afate kohore për ndërhyrjet, dhe e përgjegjshme për sa i përket përgjegjësisë institucionale.

Metoda e përdorur për të realizuar synimin e shprehur ishte përcaktimi i pesë Objektivave të Misionit në dritën e secilës Çështje Prioritare, duke konvertuar Çështjet Prioritare në qëllime Strategjike të matshme me tregues performance, në mënyrë që të monitorohen gjerësisht nga Programi për Monitorimin e Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues në Drejtorinë e Përgjithshme të Ujësjellës-Kanalizimeve në varësi të Ministrisë së Punëve Publike dhe Transportit.

Këto Qëllime Strategjike janë specifike, të matshme dhe me afate kohore, dhe janë gjykuar nga Grupi i Punës së Strategjisë të realizueshëm brenda këtyre afateve.

Tabela 2-1 paraqet Qëllimet Strategjike dhe treguesit e parashikuar të performancës për secilin Prioritet, së bashku me vlerat e treguesve të performancës për çdo vit të periudhës së planifikimit 7-vjeçar të Strategjisë.

Tabela 2-1 bazohet në një tabelë Excel-i; është krijuar për të ecur paralel me Objektivat e Misionit; dhe pasqyron Çështjet Prioritare si tregues të matshëm performance. Në çdo rast, është dhënë vlera e treguesit të performancës për vitin bazë 2010, nëse ka pasur vlera të tilla. Vlerat e vitit bazë janë marrë nga baza e të dhënave të Njesisë së Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues duke pasur vitin bazë si pikënisje. Grupi i Punës i ngarkuar me hartimin e Strategjisë së Sektorit, përcaktoi një vlerë të realizueshme për treguesin e performancës në vitin e fundit të periudhës së planifikimit, 2011-2017, si edhe përcaktoi vlera të ndërmjetme për secilin prej 7 viteve të periudhës së planifikimit.

Tabela 2-1
Qëllimet Strategjike dhe Treguesit e Punës

Obj / Prior	Objektivi i Politikës	Indikat fakt 2010	Planifikimi për fundvitin						
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	Zgjerimi dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimeve të ujësjellës-kanalizimeve								
1.a.1	Mbulimi me Ujësjellës për zonën urbane.	90.7%	91%	92%	93%	94%	95%	96%	98%
1.a.2	Mbulimi me Ujësjellës për zonën rurale.	57.0%	60%	64%	70%	76%	79%	82%	85%
1.b.1	Mbulimi me Kanalizime për zonën urbane.	83.0%	83%	84%	85%	85%	86%	87%	87%
1.b.2	Mbulimi me Kanalizime për zonën rurale.	10.9%	11%	13%	15%	20%	25%	35%	45%
1.c.1	Vazhdimësia e Shërbimit të Furnizimit me Ujë (orë/ditë)	11.1	12	13	14	15	16	18	20
1.d.1	Mbulimi me shërbim të trajtimit të urave të ndotura me Impiante trajtimi.	4.0%	7%	15%	20%	25%	30%	35%	40%
1.e.1	Hartimi dhe realizimi periodik i vrojtimeve të nevojave kombëtare për të përcaktuar projektet prioritare për investime					100%	100%	100%	100%
2	Orientimi i ndërmarrjeve të ujësjellësit drejt parimeve të kontrollit dhe rikuperimit të plotë të kostove								
2.a.1	Mbulimi i Kostos Direkte të Operimit (KDO) me të ardhurat.	93.4%	95%	95%	100%	100%	100%	100%	100%
2.a.2	Mbulimi i Kostos Direkte të Operimit (KDO) me arkëtimet.	78.6%	80%	85%	90%	100%	100%	100%	100%
2.a.3	Mbulimi i Kostos Totale të Operimit (KTO) me të ardhura.	66.6%	68%	70%	72%	74%	76%	78%	80%
2.a.4	Mbulimi i Kostos Totale të Operimit (KTO) me arkëtimet.	56.1%	58.5%	61.6%	64.8%	68.1%	71.4%	74.9%	78.4%
2.a.5	Mbulimi i fondit rezervë të kapitalit (riparim/ zëvendësim dhe kapitali i ri) për sektorin me të ardhura.	0%	0%	0%	10%	20%	30%	40%	50%
2.a.6	Norma e përgjithshme e arkëtimit.	84.2%	86%	88%	90%	92%	94%	96%	98%
2.b.1	Reduktimi i nivelit të ujit pa të ardhura.	63.2%	60%	57%	54%	51%	48%	45%	40%
2.b.2	Niveli i Matjes së Konsumit të Ujit i shprehur si numër lidhjesh.	44.6%	48%	52%	60%	65%	72%	80%	85%
2.b.3	Niveli i Matjes së Prodhimit të Ujit i shprehur si numër matësish.	16.0%	30%	60%	90%	100%	100%	100%	100%
2.b.4	Niveli i Matjes së Shpërndarjes së Ujit i shprehur si numër matësish.	12.0%	13%	30%	60%	90%	100%	100%	100%
2.c.1	Krijimi i një programi sipas së cilit të gjithë ndërmarrjet e licencuara të ujit duhet të kenë një sistem menaxhimi asetesh të dokumentuar				100%	100%	100%	100%	100%
2.d.1	Të gjitha shërbimeve të licencuara të ujit duhet të zhvillojnë dhe të përditësojnë vit pas viti një plan biznesi pesëvjeçar				100%	100%	100%	100%	100%
2.e.1	Zhvillimi dhe zbatimi i një programi subvencionimi për familjet e varfra				100%	100%	100%	100%	100%

Tabela 2-1 (vazhdim)
Qëllimet Strategjike dhe Treguesit e Punës

Obj / Prior	Objektivi i Politikës	Indikat fakt 2010	Planifikimi për fund vitin						
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
3	Përmirësimi i drejtimit dhe rregullimit të sektorit.								
3.a.1	Forcimi i mëtejshëm i rolit të Entit Rregullator të Ujit		50%	75%	100%	100%	100%	100%	100%
3.b.1	Zgjerim i aktiviteteve licencuese të Entit Rregullator të Ujit me synim licencimin e të gjithë sistemeve të ujësjellës-kanalizimeve			50%	100%	100%	100%	100%	100%
3.c.1	Hartimi dhe përhapja e një Kontrate Tip për Dhënien e Shërbimeve		50%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
3.d.1	Forcimi i Drejtorisë së Përgjithshme të Administrimit të Ujërave në rolin e vet si Sekretariat Teknik, si dhe i Agjencive të Baseneve të Lumenjve			50%	75%	100%	100%	100%	100%
4	Investime për rritjen e kapaciteteve të fuqisë punëtore të sektorit								
4.a.1	Orët e Trajnimit të Stafit në vit (orë/vit/person)		1	4	8	16	24	32	40
4.a.2	Numri i Stafit Drejtues të trajnuar dhe të certifikuar për pozicionet e punës.		0	0	25	75	150	150	150
4.b.1	Të gjithë anëtarëve të Këshillit Mbikëqyrës të shërbimeve të licencuara të ujit të përfundojnë kurs trajnimi për rolet, detyrat, autoritetet dhe përgjegjësitë e tyre.			100%	100%	100%	100%	100%	100%
5	Progresi drejt harmonizimit të legjislacionit të brendshëm me Direktivat e BE-së Për Ujin								
5.a.1	T'i propozohet parlamentit legjislacion për ujin që është i harmonizuar me Direktivat e BE-së për Ujin			50%	100%	100%	100%	100%	100%
5.b.1	Hartimi i një ligji të ri specifik për shërbimet e ujësjellës-kanalizimeve		50%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
5.c.1	Ndërmarrjet rajonale të Ujësjetës-Kanalizimeve	57	57	50	45	40	35	30	26

Shënim: 0.4% Norma vjetore e rritjes së popullsisë (INSTAT)

Kapitulli 3 – Politikat dhe Planet e Veprimit.

Ky kapitull i Strategjisë sektoriale trajton çështje specifike të Politikave Sektoriale që do të kenë ndikim në Objektivat e Misionit, si edhe qëndrimin e Qeverisë në lidhje me këto çështje. Më pas, kapitulli paraqet Plane të përmbledhura Veprimi që duhet të zhvillohen në Plane Zbatimi më të detajuara nga institucioni përgjegjës qendror, me qëllim që të realizohen përmirësimet e dëshiruara në sektorin që do të arrijnë treguesit sasiorë të performancës të shtjelluar dhe të paraqitur në Kapitullin 2.

Politika Nr. 1: Juridiksioni i Politikave Tarifore.

Politika tarifore përfshin të gjithë ofruesit e licencuar të shërbimeve të ujësjellës kanalizimeve pa përjashtim, me qëllim që të rregullojë me efikasitet shërbimet si në zonat urbane ashtu edhe në ato rurale.

Politika Nr. 2: Diferencimi dhe Strukturat e Tarifave.

Është e pranueshme që tarifat të mos jenë të njëjta për të gjithë ofruesit e shërbimeve, pasi kjo reflekton kostot e ndryshme të shërbimit. Operatorët mund të zgjedhin midis një game të gjerë strukturash tarifash, megjithatë duhet të synohet drejt kalimit gradual në tarifa uniforme që janë transparente, të barabarta dhe lehtësisht të kuptueshme për konsumatorin. Mund të shqyrtohet vendosja e tarifave sezonale për rajonet bregdetare turistike, ku kërkesa maksimale në verë e rrit pamjaftueshmërinë e ujit. Do të ishte e preferueshme një strukturë tarifash që bazohet në vlera fikse dhe në volum, pasi kështu operatorit i garantohen hyrje të parashikueshme parash gjatë të gjithë periudha të vitit.

Politika Nr. 3 – Subvencionimet e kryqëzuara ndërmjet kategorive të konsumatorëve.

Në përputhje me parimin e trajtimit të barabartë të konsumatorëve si edhe për të arritur efikasitetin afatgjatë të sektorit, tendenca e çmimvënies duhet të jetë për aplikimin e tarifave të njëjta për njësi për të gjitha kategoritë e klientëve. Kjo duhet të bëhet gradualisht në periudhën 7-vjeçare.

Politika Nr. 4 – Rikuperimi i kostos nga ofruesit e shërbimeve.

Për ofruesit e shërbimeve të ujësjellës-kanalizimeve duhet të aplikohet parimi i rikuperimit të plotë të kostos, gjë që është në përputhje me Direktivat e BE-së për Ujin. Ky është proces gradual, bazuar në të dhënat për aftësinë e konsumatorëve për të paguar në të gjitha zonat e shërbyera të vendit, dhe duhet të zbatohet kurdo dhe kudo që është i mundur. Është detyrë e Entit Rregullator të Ujit që të bëjë vlerësim periodik të mundësisë praktike të rikuperimit të plotë të kostos nga tarifat dhe të përfshijë vlerësimin dhe rekomandimet e veta në Raportin Vjetor. Për qëllime të periudhës së planifikimit, më poshtë jepen objektiva të ndërmjetëm që varen nga efikasiteti i arkëtimeve:

(i) Të arrihet brenda 3 vitesh, përmes tarifave dhe arkëtimeve, rikuperimi i kostos për këto zëra:

- 1. Kostot e Operimit dhe të Mirëmbajtjes (O&M) të sistemeve të ujësjellës kanalizimeve.*

(ii) Të arrihet brenda 7 vitesh, përmes tarifave dhe arkëtimeve, rikuperimi i kostove për këto zëra:

1. Kostot e amortizimit që presupozon vlerën e zëvendësimit të aseteve ekzistuese me 50%.
2. Shlyerja e borxhit
3. Tatimet, detyrimet

Politika Nr. 5 – Aplikimi i Subvencioneve të Shënjestruara.

Shërbimet bazë të furnizimit me ujë dhe kanalizime duhet t'u sigurohen të gjithë qytetarëve të Republikës së Shqipërisë, aty ku është ekonomikisht rentabël ose për mbrojtjen e shëndetit publik. Familjet e varfra që nuk mund të paguajnë koston e shërbimit, duhet të kenë akses në shërbime bazë përmes mekanizmave subvencionues adekuat.

Aktualisht, subvencionimi realizohet në dy mënyra: subvencionim i kryqëzuar i strukturës tarifore, dhe subvencionim i drejtpërdrejtë i operatorëve nga Qeveria përmes pushtetit vendor. Gjatë periudhës së planifikimit, Qeveria do të punojë që të përgatitë dhe të zbatojë një program subvencionimi të shënjestruar në favor të familjeve në nevojë, me qëllim që të ndërpritet praktika e subvencionimit të humbjeve të ofruesve të shërbimeve.

Qeveria është e vetëdijshme që ky ndryshim në subvencionime kërkon kritere të përshtatshme për të përfituar subvencionim dhe ngritjen e përditësimin e një baze të dhënash për familjet që përfitojnë, si edhe ngritjen e një mekanizmi të mirëmenduar për shpërndarjen e subvencioneve; mekanizmi duhet të jetë i zhvilluar mirë që t'i bëjë ballë përpjekjeve për favorizim, abuzim dhe korrupsion.

Politika Nr. 6: Inventarizimi i Aseteve dhe Vlerësimi i Sistemeve të Ujësjellës Kanalizimeve.

Brenda një periudhe të caktuar, duhet të kryhet inventarizimi i aseteve dhe vlerësimi i të gjitha sistemeve të ujësjellës kanalizimeve urbane e rurale të licencuara, përfshi sistemin e një NjQV-je të vetme apo sistemin e shumë NjQV-ve. Ky proces inventarizimi dhe vlerësim duhet të kryhet në bazë të kritereve që përcakton Enti Rregullator i Ujit dhe pastaj t'i dorëzohet Zyrës Qendrore të Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZQRPP). Të gjitha ndryshimet në inventar duhet të pasqyrohen dhe të raportohen çdo vit në ZQRPP.

Politika Nr. 7: Hartimi i një ligji të ri specifik për shërbimet e ujësjellës kanalizimeve.

Qeveria ka marrë vendim të nxitë bashkimin e zonave të shërbimit me ujësjellës kanalizime për të arritur ekonominë e shkallës në këtë sektor. Në këtë drejtim, duhet shqyrtuar hartimi i një ligji organik për shërbimet e ujësjellës kanalizimeve, që të përcaktojë: statutet dhe pronësinë e ndërmarrjeve rajonale të ujësjellësit si edhe të ndërmarrjeve rajonale të trajtimit të ujërave të ndotur, parimet për inventarin dhe vlerësimin e aseteve, ndarjen e titujve të përdorimit nga e drejta e përdorimit, të drejtat dhe detyrimet e secilit aktor kryesor, pronësinë e përzier publik-privat, strukturat e

shërbimeve të bashkuara të shitjes me pakicë, si edhe hyrjen dhe daljen nga tregu.

Politika Nr. 8: Licencimi i Ofruesve të Shërbimeve të Ujësjetës-Kanalizimeve.

Të gjithë ofruesit e shërbimeve të ujësjetës-kanalizimeve që operojnë përmes sistemeve të tubacioneve publike formale, duhet të marrin licencë nga Enti Rregullator i Ujit, sipas kriterëve të përcaktuara nga Enti.

Politika Nr. 9: Autorizimi për të Zëvendësuar një Operator Dështues.

Mandati i Entit Rregullator të Ujit duhet të forcohet duke i dhënë të drejtën të ndërhyjë kur operatorët nuk përmbushin standardet, duke autorizuar zëvendësimin e operatorit në fjalë me një tjetër operator (publik apo privat). Operatori alternative duhet të paguhet nga të ardhurat prej përdoruesve, plus kontributet e pushtetit vendor që përfiton shërbimet, nëse të ardhurat nga tarifat e përdoruesve janë të pamjaftueshme. Pra, nevojitet reagim i menjëhershëm i Qeverisë kur format e tjera të penalteteve shpërfillen ose rezultojnë joefikase. Enti Rregullator i Ujit duhet të zhvillojë dhe të publikojë procedurat që duhen ndjekur për zëvendësimin e operatorit.

PLANET E PËRMBLEDHURA TË VEPRIMIT

Objektivi 1 i Misionit: Zgjerimi dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimeve të ujësjellës kanalizimeve

Masa Prioritare 1.a: Rritja e aksesit të popullsisë urbane dhe rurale në furnizimin me ujë të pijshëm të sigurt.

Qëllimi Strategjik: Mbulimi me Furnizim me Ujë – Zonat Urbane: 98 %
Zonat Rurale: 85 %

Masat:

- Llogaritja sasiore e rritjes së pritshme të mbulimit bazuar në programimin aktual të fondeve të ndërmarrjeve të ujësjellësit, duke përdorur master-planet që do të përgatiten me fondet e KfW-së.
- Përcaktimi i mangësive, nëse ka, për të realizuar rritjen e pritshme të mbulimit sipas Strategjisë.
- Llogaritja sasiore e fondeve shtesë që i duhen ndërmarrjes për të realizuar rritjen e pritshme të mbulimit.
- Financim i drejtpërdrejtë i projekteve që do të kontribuojnë në rritjen e mbulimit me furnizim me ujë të pijshëm.

Nevojat Kapitale të parashikuara: Për zonat urbane: 96.9 miliard Lekë

- Për zonat rurale: 106.96 miliard Lekë

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës Kanalizimeve

Masa Prioritare 1.b: Rritja e lidhjeve të popullsisë urbane dhe rurale me rrjetet e grumbullimit të ujërave të zeza.

Qëllimi strategjik: Mbulimi me kanalizime – Zonat urbane: 87 %
Zonat rurale: 45 %

Masat:

- Llogaritja sasiore e rritjes së pritshme të mbulimit bazuar në programimin aktual të fondeve për ndërmarrjet e ujësjellësit që të zgjerojnë rrjetin e kanalizimeve.
- Përcaktimi i mangësive, nëse ka, për të realizuar rritjen e pritshme të mbulimit sipas Strategjisë.
- Llogaritja sasiore e fondeve shtesë që i duhen ndërmarrjes për të realizuar rritjen e pritshme të mbulimit.
- Financim i drejtpërdrejtë i projekteve që do të kontribuojnë në shtimin e lidhjeve në sistemet e grumbullimit të ujërave të ndotur.

Nevojat Kapitale të parashikuara: Për zonat urbane: 69.72 miliard Lekë

Për zonat rurale: 52.36 miliard Lekë

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës Kanalizimeve

Masa Prioritare 1.c: Shtim i orëve të shërbimit për popullsinë urbane dhe rurale

Qëllimi strategjik: Vazhdimësia e shërbimit – 20 orë

Masat:

- Rritja e numrit të orëve të shërbimit (Vazhdimësia e Shërbimit) është funksion i drejtpërdrejtë i menaxhimit të kërkesës për ujë, gjë që do të rezultojë në faturimin e plotë të lidhjeve të konsumatorëve dhe heqjen e depozitave (mbi tarraca) apo rezervuarëve (në terren).

Nevojat Kapitale të parashikuara: Asnjë kapital drejtpërdrejtë i lidhur me këtë masë

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjetës Kanalizimeve

Masa Prioritare 1.d: Rritja e përqindjes së popullsisë të lidhur me rrjetin e grumbullimit të ujërave të zeza, i lidhur me një impiant përpunimi

Qëllimi strategjik: Mbulimi me kanalizime – Përqindja e popullsisë së mbuluar: 40%

Masat:

- Llogaritja e Popullsisë Ekuivalente (PE) në të gjitha impiantet e trajtimit që janë aktualisht në fazën e studimit, projektimit dhe ndërtimit, si dhe parashikimi i datave kur do të bëhen funksionalë.
- Duhet marrë parasysh të gjitha impiantet ekzistuese të trajtimit (PE).
- Përcaktimi i kapacitetit të pritshëm të trajtimit (PE) funksionale në vitin 2017.
- Përcaktimi nëse kapaciteti i pritshëm i trajtimit (PE) do ta përmbushë qëllimin.
- Përcaktimi i ecurisë së ndërtimit të tubacioneve kryesore të ujërave të zeza dhe popullsia që do të lidhet me to.
- Përcaktimi i nevojës për tubacione/stacione pompimi shtesë.
- Programimi i investimeve kapitale për adresimin e nevojave shtesë, nëse ka.

Nevojat Kapitale të parashikuara: 260.12 miliard Lekë

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjetës Kanalizimeve

Masa Prioritare 1.e: Hartimi dhe realizimi 2 herë në vit i vrojtimit të nevojave kombëtare që do të prioritetizojë projektet për investime.

Qëllimi strategjik: Dorëzimi i vrojtimit Qeverisë në fund të muajit mars çdo dy vjet, duke filluar me vrojtimin e parë në mars 2014.

Masat:

- Zhvillimi i një metodologjie vrojtimi që duhet të plotësohet nga çdo ndërmarrje e licencuar ujësjetës–kanalizimesh, që do të shërbejë për vlerësimin sasior të nevojave kapitale të sistemit bazuar në elementet e sistemit dhe standardet kombëtare.
- Plotësimi i nevojave fizike të vrojtimit me të dhëna socio-ekonomike që shërbejnë për të mundësuar sistem vlerësimi me pikë.
- Përgatitja e një raporti për Qeverinë, çdo dy vjet, mbi nevojat e sektorit për

investime që të përmbushë standardet kombëtare.

Nevojat Kapitale të parashikuara: Asistenca teknike që nevojitet për projektimin dhe realizimin e vrojtimit dhe mbledhjen e të dhënave, e llogaritur 0.7 miliard Lekë.

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës Kanalizimeve

Objektivi 2 i Misionit: Orientimi i ndërmarrjeve të ujësjellësit drejt parimeve të kontrollit dhe rikuperimit të plotë të kostove.

Masa Prioritare 2.a: Orientimi i shërbimeve në mënyrë të tillë që të rikuperohen plotësisht kostot operacionale dhe të mirëmbajtjes, shlyerja e borxhit, dhe shpenzimet kapitale për riparime dhe zëvendësime

Qëllimet strategjike: Mbulimi 100% i kostove direkte nga të ardhurat
Mbulimi 100% i kostove direkte nga arkëtimet
Mbulimi 80% i kostove totale nga të ardhurat
Mbulimi 78% i kostove totale nga arkëtimet
Mbulimi 50% i kostove totale për rezervat (për riparime kapitale dhe zëvendësime)
Arkëtimi në një shkallë prej 98% i faturimeve aktuale

Masat:

- Pushteti qendror do të heqë gradualisht fondet për pushtetin vendor që shërbejnë për të kompensuar humbjet operative të ndërmarrjeve të ujësjellës-kanalizimeve.
- Para se të vendosë ndryshimet e tarifave, Enti Rregullator i Ujit do t'i shqyrtojë me kujdes planet e ndërmarrjeve për përmirësimin e performancës së tyre

Kostot Kapitale të parashikuara: Asnjë kapital nuk lidhet drejtpërdrejtë me këtë masë.

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës Kanalizimeve.

Masa Prioritare 2.b: Fokusimi i investimeve në reduktimin e konsumimit të ujit dhe energjisë që nuk gjeneron të ardhura.

Qëllimi strategjik: Reduktimi i ujit pa të ardhura deri në 40% të ujit të dërguar në sistem
Arritja e matjes së 85% të konsumit.
Arritja e 100% të matjes në zona.
Arritja e 100% të matjes së prodhimit.

Masat:

- Realizimi i një vlerësimi të detajuar për nevojat e matjes, për të gjithë ndërmarrjet e ujësjellësit të licencuara.
- Ngritja e një programi matjeje dhe kanalizimi i fondeve për të mbështetur qëllimet strategjike.
- Shqyrtimi i blerjes së matësve standard shtëpiake dhe tenderimi vetëm i instalimit

Kostot Kapitale të parashikuara: Matësit e konsumatorëve: 40.46 miliard Lekë
Matësit e prodhimit: 0.7 miliard Lekë
Matësit zonalë: 0.42 miliard Lekë

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës Kanalizimeve

Masa Prioritare 2.c: Krijimi i një programi sipas së cilit të gjithë shërbimet e licencuara të ujit duhet të kenë një sistem menaxhimi asetesh plotësisht të dokumentuar.

Qëllimi strategjik: Të gjitha ndërmarrjet të ujësjellësve e licencuara duhet të kenë sistemi funksionale të menaxhimit të aseteve deri në fund të vitit 2013.

Masat:

- Marrja e masave për realizimin e një kursi trajnimi për përgatitjen e një programi dhe sistemi për menaxhimin e aseteve.
- Marrja e masave për sigurimin e asistencës teknike për ndërmarrjet e ujësjellësve të licencuara me staf të kufizuar për përgatitjen e një programi dhe sistemi për menaxhimin e aseteve.

Kostot Kapitale të parashikuara: Asistencë teknike që nevojitet për projektimin dhe ngritjen e programeve dhe sistemeve të menaxhimit të aseteve vlerësohet të jetë 1.4 milion Lekë.

Institucioni Përgjegjës: Grupi i Punës i përbërë nga: Komisioni Kombëtar i Rregullimit të Ujit (kryesues) dhe Drejtoria e Përgjithshme e Ujësullës Kanalizimeve

Masa Prioritare 2.d: Të gjitha shërbimet e licencuara të ujit duhet të zhvillojnë dhe të përditësojnë vit pas viti një plan biznesi pesëvjeçar.

Qëllimi strategjik: Të gjitha ndërmarrjet e ujësjellësve e licencuara do të kenë plan biznesi pesëvjeçar që ta përditësojnë çdo vit deri në fund të vitit 2012.

Masat:

- Rregullatori i Ndërmarrjeve të Ujësullës do t'u kërkojë plan biznesi pesëvjeçar të përditësuar kur ato aplikojnë për ndryshim tarifash pas fundit të vitit 2012.
- Drejtoria e Përgjithshme e Ujësullës Kanalizimeve duhet të ofrojë kurs trajnimi për planifikimin e biznesit, bazuar në modelin standard të planifikimit të biznesit të miratuar nga Grupi Ndërmarrës i Punës

Kostot Kapitale të parashikuara: Asnjë kapital nuk lidhet drejtpërdrejtë me këtë masë.

Institucioni Përgjegjës: Enti Rregullator i Ujit.

Masa Prioritare 2.e: Zhvillimi dhe zbatimi i një programi subvencionimi për familjet e varfra.

Qëllimi strategjik: Hartimi i një programi subvencionimi operacional deri në fund të vitit 2012.

Masat:

- Rishikimi i situatës aktuale dhe i asistencës që u ofrohet familjeve të varfra për qëllime të tjera.
- Hartimi dhe raportimi i opsioneve që garantojnë barazi dhe minimizojnë shpenzimet administrative deri në fund të vitit 2011.
- Hartimi i programit dhe përgatitja për miratim nga Këshilli i Ministrave deri në fund të muajit qershor 2012.

- Programi duhet të jetë plotësisht funksional deri në fund të vitit 2012.

Kostot Kapitale të parashikuara: Asnjë kapital nuk lidhet drejtpërdrejtë me këtë masë

Institucioni Përgjegjës: Grupi i Përbashkët i Punës: Ministria e Brendshme (kryesuese)
Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjetës Kanalizimeve; Ministria e
Financave, dhe Enti Rregullator i Ujit.

Objektivi 3 i Misionit: Përmirësimi i drejtimit dhe rregullimit të sektorit.

Masa Prioritare 3.a: Përmirësimi i mëtejshëm i rolit dhe funksionit të Entit Rregullator të Ujit.

Qëllimi strategjik: Rregulluesi të ushtrorë plotësisht rolin dhe përgjegjësitë e tij në përputhje me legjislacionin përkatës deri në fund të vitit 2012.

Masat:

- Përgatitja e procedurave për licencimin e sistemeve komunale të ujësjellës kanalizimeve
- Përcaktimi dhe miratimi i kompetencave për të ushtruar ndërhyrje në sistemet me shkelle të rënda

Kostot Kapitale të parashikuara: Asnjë kapital nuk lidhet drejtpërdrejtë me këtë masë.

Institucioni Përgjegjës: Enti Rregullator i Ujit.

Masa Prioritare 3.b: Zgjerim i aktiviteteve licencuese të Entit Rregullator të Ujit me synim licencimin e të gjithë sistemeve të ujësjellës-kanalizimeve.

Qëllimi strategjik: Licencimi i gjithë sistemeve formale me tubacione të ujit deri në fund të vitit 2012.

Masat:

- Përcaktimi nëse ekziston nevoja për më shumë se një kategori licence dhe hartimi i udhëzimeve për licencimin e kategorive të ndryshme.
- Bashkëpunimi me autoritetet e Qarqeve, organizimi i takimeve informuese për t'i njoftuar komunat për detyrimin e licencimit të sistemeve që nuk operohen nga ndërmarrjet e ujësjellësve (Sh.a.)

Kostot e Parashikuara Kapitale: Asnjë kapital nuk lidhet drejtpërdrejtë me këtë masë.

Institucioni Përgjegjës: Enti Rregullator i Ujit.

Masa Prioritare 3.c: Hartimi dhe përhapja e një Kontratë Tip për Dhënien e Shërbimeve

Qëllimi strategjik: Të miratohet Kontrata Tip për Dhënien e Shërbimeve për ndërmarrjet e ujësjellësit dhe pushtetin vendor që të vihet në përdorim që në fund të vitit 2012.

Masat:

- Ngritja e një grupi pune me bazë të gjerë ku përfshihet Shoqata e Bashkive, Shoqata e Komunave, Shoqata e Ujësjellës-Kanalizimeve dhe Ministria e Brendshme.
- Angazhimi i një konsulenti që të asistojë në përgatitjen e Kontratave të Dhënies së Shërbimeve që do të rishikohen nga Grupi i Punës.
- Dhënie asistence direkte për NjQV-të pilot dhe ndërmarrjet e ujësjellësit pilot në negociatat përfundimtare për miratimin e një kontrate, duke përdorur Kontratën Tip.

Kostot Kapitale të parashikuara: Nevojitet asistencë teknike për ekspertizën për

Kontratën Tip të Dhënies së Shërbimeve dhe për negociatat pilot, që llogaritet të jetë 0.7 miliard Lekë

Institucioni Përgjegjës: Enti Rregullator i Ujit.

Masa Prioritare 3.d: Forcimi i Sekretariatit Teknik të Këshillit Kombëtar të Ujit dhe Agjencive të Baseneve të Lumenjve.

Qëllimi strategjik: Drejtoria e Përgjithshme e Administrimit të Ujërave do të ketë stafin e nevojshëm dhe do të ushtrojë funksionet që të shërbejë si Sekretariat Teknik, si edhe plotësimi i Agjencive të Baseneve të Lumenjve me stafin e nevojshëm që u mundësojnë realizimin e funksioneve të ngarkuara me ligj, deri në fund të vitit 2013

Masat:

- Plotësimi i Sekretariatit Teknik me stafin e duhur të kualifikuar.
- Plotësimi me staf i Agjencive të Baseneve të Lumenjve me stafin e duhur të kualifikuar.
- Ofrimi i asistencës teknike për forcim kapacitetesh të Sekretariatit Teknik dhe të Agjencive të Baseneve të Lumenjve.
- Licencimi i të gjitha pikave të nxjerrjes së ujit siç e parashikon ligji.
- Vendosja e autoritetit të tarifës së përdoruesit (lek për metër kub) për të gjithë ujin e nxjerrë nga mjedisi natyror për konsum ose për aktivitet ekonomik.
- Kreditimi i të gjitha fondeve të mbledhura nga nxjerrja e ujit në një llogari për ta bërë Sekretariatit Teknik dhe Agjencitë e Baseneve të Lumenjve financiarisht të vetëqëndrueshme si Enti Rregullator i Ujit.

Kostot Kapitale të parashikuara: Asistenca teknike që nevojitet për forcimin e kapaciteteve vlerësohet të jetë 2.8 miliard Lekë.

Institucioni Përgjegjës: Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave

Objektivi 4 i Misionit: Investime për rritjen e kapaciteteve të fuqisë punëtore të sektorit.

Masa Prioritare 4.a: Hartimi i një programi kombëtar trajnimi dhe certifikimi, sipas kërkesave për trajnim të gjithë ndërmarrjeve të ujësjellësit.

Qëllimi strategjik: Numri i personelit të lartë drejtues të trajnuar zyrtarisht dhe të certifikuar për pozicionet e tyre të punës të jetë 150 deri në vitin 2017.

Numri mesatar i orëve të trajnimit për punonjës të arrijë 40 orë në vit deri në vitin 2017

Masat:

- Drejtoria e Përgjithshme duhet të hartojë një program trajnimi kombëtar për punonjësit e ndërmarrjeve të ujësjellësit me kurse specifike të ofruara përmes një larmie institucionesh dhe metodash trajnimi.
- Drejtoria e Përgjithshme duhet të identifikojë pozicionet e punës që klasifikohen nivelit i lartë drejtues dhe të hartojë kurse trajnimi specifike që ata të certifikohen për të kryer funksionet e tyre.

Kostot e Kapitale të parashikuara: Kapitali fillestar në asistencë teknike që nevojitet për hartimin dhe përdorimin e programit të trajnimit dhe certifikimit vlerësohet të jetë 4.2 miliard Lekë.

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës Kanalizimeve

Masa Prioritare 4.b: Të gjithë anëtarëve të Këshillit Mbikëqyrës të shërbimeve të licencuara të ujit t'u kërkohet të marrin pjesë dhe të përfundojnë trajnimin për rolet, detyrat, autoritetet dhe përgjegjësitë e tyre

Qëllimi strategjik: Të gjithë anëtarët e Këshillit Mbikëqyrës ta mbarojnë këtë kurs trajnimi deri në fund të vitit 2011.

Masat:

- Të informohen gjithë anëtarët e Këshillit Mbikëqyrës rreth detyrimit të për ndjekjen e kursit të trajnimit si parakusht për t'u paguar si anëtarë të Këshillit.
- Bashkërendimi me Shoqatën e Ujësjellës-Kanalizimeve të Shqipërisë për programin e trajnimit dhe pjesëmarrësit që përfundojnë kursin.

Kostot Kapitale të parashikuara: Asnjë kapital nuk lidhet drejtpërdrejtë me këtë masë.

Institucioni Përgjegjës: Enti Rregullator i Ujit.

Objektivi 5 i Misionit: Progresi drejt harmonizimit të legjislacionit të brendshëm me Direktivat e BE-së për Ujin.

Masa Prioritare 5.a: T'i propozohet parlamentit legjislacion për ujin që është i harmonizuar me Direktivat e BE-së për Ujin.

Qëllimi strategjik: Arritja e harmonizimit të legjislacionit shqiptar me Direktivat e BE-së për Ujin dhe me parimin e Rikuperimit të Plotë të Kostove deri në fund të vitit 2013

Masat:

- **Direktiva Kuadër e Ujit (2000/60/KE) e datës 23 tetor 2000** për menaxhimin e burimeve ujore, e cila ofron një sistem të vetëm menaxhimi të ujit nëpërmjet baseneve të lumenjve si njësi natyrore gjeografike dhe hidrike, në kontrast me kufijtë administrativë dhe politikë. Direktiva përcakton planin e menaxhimit të basene lumore si instrumentin kryesor për të ndihmuar në parandalimin e shkatërrimit të burimeve ujore.
- **Direktiva e Ujit të Pijshëm (98/83/KE) e datës 3 nëntor 1998**, një kompleks normash që synojnë mbrojtjen e shëndetit të njeriut duke vendosur kriteret për shëndetin dhe pastërtinë.
- **Direktiva për Trajtimin e Ujërave të Zeza Urbane (91/271/EEC) e datës 21 Maj 1991** e cila synon mbrojtjen e mjedisit nga pasojat negative për shkak të derdhjes së ujërave të zeza urbane.
- **Parimet e Rikuperimit të Plotë të Kostove sipas Vendimit COM(2000)477** të cilat përcaktojnë se politikat e përcaktimit të çmimeve të ujit duhet të ofrojnë stimuj të mjaftueshëm që përdoruesit t'i përdorin burimet ujore me efikasitet dhe të kontribuojnë për mbulimin e kostove të shërbimeve ujore duke përfshirë ato që lidhen me mjedisin dhe burimet.

Kostot Kapitale të parashikuara: Asnjë kapital nuk lidhet drejtpërdrejtë me këtë masë.

Institucioni Përgjegjës: Grupi i Përbashkët i Punës: Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave (kryesuese), Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjiellës Kanalizimeve, dhe Enti Rregullator i Ujit.

Masa Prioritare 5.b: Hartimi i një ligji të ri specifik për shërbimet e ujësjiellës-kanalizimeve

Qëllimi strategjik: Ligji të jetë plotësisht funksional deri në fund të muajit Qershor 2013.

Masat:

- Shqyrtimi i mangësive në zbatimin e ligjit për shoqëritë tregtare në lidhje me format e korporatave në kuadrin e rajonalizimit aktual apo të ardhshëm.
- Shqyrtimi i përfitimeve që mund të sjellë zëvendësimi i ligjit të kompanive tregtare me një ligj për korporatat publike.
- Sqarimi i çështjeve të pronësisë individuale dhe të përbashkët sa i përket aseteve në kuadrin e një strukture rajonale shërbimi

Kostot Kapitale të parashikuara: Asistenca teknike që nevojitet për hartimin e ligjit vlerësohet të jetë 0.7 miliard Lekë.

Institucioni Përgjegjës: Grupi i Përbashkët i Punës: Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjiellës Kanalizimeve, Ministria e Brendshme, Ministria e Financave dhe

Masa Prioritare 5.c: Fillimi i një programi që inkurajon bashkimin e ndërmarrjeve të ujësjellësit

Qëllimi Strategjik: Pakësimi I numrit të ndërmarrjeve të ujësjellësit (Sh.a) në 26/

Masa:

- Zbatimi i planit të veprimit nga "Studimi i Fizibilitetit të Ndërmarrjeve Rajonale të Sektorit të Ujësjellës Kanalizimeve në Shqipëri,.
- Dhënia e kapitalit "fillestar" për Sh.a.-të që dëshirojnë të bashkohen, që mund të jetë në formën e master-planit të detajuar dhe studimeve të fizibilitetit, sisteme informimi gjeografik, sisteme kontabiliteti dhe faturimi, automjete, etj.

Kostot Kapitale të parashikuara: 19.6 miliard Lekë (7 bashkime me 2.8 miliard Lekë secili)

Institucioni Përgjegjës: Drejtoria e Përgjithshme e Politikave të Rajonalizimit të Ujësjellës Kanalizimet dhe Mbetjet e Ngurta.

Kapitulli 4 – Implikimet e Burimeve.

Ky kapitull i Strategjisë së Sektorit paraqet shpërndarjen e burimeve sipas lidhjes së tyre me Politikën, Objektivat e Misionit dhe Çështjet Prioritare që janë shtjelluar më lart për të arritur tek impakti që do të kenë këto vendime në nevojat e ardhshme për financim. Këto nevoja për financim mund të merren direkt nga Thesari i Shtetit, mbështetja e donatorëve në formë grantesh ose kredish, apo edhe në forma të tjera kapitali të angazhuar apo asistence teknike.

Është e kuptueshme se strategjia e sektorit nuk përbën zotim për dhënie fondesh publike siç ndodh me buxhetin vjetor apo buxhetin afatmesëm. Roli i Strategjisë së Sektorit, sa i përket përcaktimit sasior të nivelit të investimeve/shpenzimeve kapitale të parashikuara, është që të shërbejë si dokument reference që orienton Qeverinë në planet e saj të shpenzimeve. Megjithatë, Strategjia e Sektorit shërben për të shprehur qartë prioritetet. Në këtë mënyrë, implikimet e mundshme fiskale të politikave të deklaruara dhe çështjeve prioritare, janë krahasuar me një kuadër më të gjerë të mundshëm burimesh.

4.1 Nevojat Kapitale në Mbështetje të Objektivave Strategjike dhe Prioriteteve

Me përkufizimin e treguesve të punës, përcaktimin e vitit bazë dhe vlerën e treguesve të punës që duhen arritur deri në vitin 2017, ishte e mundur të përcaktohej nëse ekzistonin nevoja kapitale për arritjen e vlerave të synuara. Në çdo rast ku kishte nevojë për kapital, është vendosur një bazë e matshme për llogaritjen e këtij kapitali.

Tabela 4-1 merr parasysh, për çdo Masë Prioritare që kërkon investim kapital, një masë për konvertimin e vlerës së synuar në kosto kapitale, për shembull: rritja e mbulimit të zonave urbane me rrjet furnizimi uji të pijshëm. Në këtë rast është numri i lidhjeve të reja që nevojiten për arritjen e treguesit të synuar çdo vit, shumëzuar me koston e parashikuar kapitale për njësi për shtimin e një lidhjeje të re.

Tabela 4-1
Kostot Kapitale për Njësi që përdoren për Llogaritjen e Nevojave Kapitale

Kosto	Për Lidhje (000 Lekë)	Për Person (000 Lekë)
Rrjet Ujësjellës	2,100	420
Rrjet Kanalizimesh	2,450	490
Impiant Trajtimi	1,400	280
Ujëmatës Familjar	140	24
Ujëmatës Prodhimi	2,134	-
Ujëmatës Zonalë	1,400	-

Norma në llogaritje : Norma vjetore e rritjes së popullsisë (INSTAT) 0.4% , 1 lidhje me ujësjellës-kanalizimet përbëhet nga 5 persona, 1 Ujëmatës Zonal për 1 500 lidhje

Qëllimi i kostove të kapitalit për njësi paraqitur në *Tabelën 4-1* është që të japin një bazë të arsyeshme për të qenë në gjendje të dimë nevojat totale për investime kapitale në vit për periudhën e planifikimit të Strategjisë, siç jepet në *Tabelën 4-2*. Numri i elementeve në *Tabelën 4-2* është më i vogël sesa në *Tabelën 4-1*, pasi jo të gjitha çështjet prioritare kërkojnë investime kapitale për t'u zbatuar.

Është planifikuar të përgatitet Një Master Plan kombëtar për Ujësjetës Kanalizimet, i cili pritet të përfundohet në fund të vitit 2012. Ky Master Plan dhe programi kapital që pritet të konturojë për sektorin e ujësjetës kanalizimeve, do të ofrojë një bazë më të saktë në lidhje me nevojat për investime kapitale. Me të përfunduar ky Master Plan, Strategjia sektoriale do të përditësohet për të pasqyruar programin e investimeve kapitale të miratuara që parashikon Master Plani.

Tabela 4-2
Nevojat Kapitale për Mbështetjen e Objektivave Strategjike

Nr Obj / Prior	Objektivi i Politikës	Përshkrimi	Investimi Kapital sipas viteve (000 Lekë)							Investimi Kapital Total (Lekë)
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
1	Zgjerimi dhe përmirësimi i cilësisë se shërbimeve të ujësjellës-kanalizimeve									
1.a.1	Mbulimi me Ujësjellës për zonën urbane.	Numri i Lidhjeve Familjare Ujësjellësit (Urbane).	6,380,702	13,198,367	13,289,906	13,381,968	13,474,552	13,567,662	23,543,110	96,836,266
1.a.2	Mbulimi me Ujësjellës për zonën rurale.	Numri i Lidhjeve Familjare Ujësjellësit (Rurale).	11,399,142	15,033,583	22,271,745	22,446,287	11,854,317	11,944,805	12,035,827	106,985,704
1.b.1	Mbulimi me Kanalizime për zonën urbane.	Numri i Lidhjeve Familjare Kanalizime (Urbane).	3,578,458	14,457,656	14,558,946	3,708,837	14,719,459	14,822,320	3,841,840	69,687,515
1.b.2	Mbulimi me Kanalizime për zonën rurale.	Numri i Lidhjeve Familjare Kanalizime (Rurale).	212,858	3,045,349	3,069,450	7,599,600	7,660,037	15,290,877	15,412,600	52,290,770
1.d.1	Mbulimi me shërbim të trajtimit të ujërave të ndotura me Impiante trajtimi.	Numri i Lidhjeve Familjare Kanalizime të lidhura me Impiante Trajtimi.	21,207,524	56,676,476	35,864,537	36,149,759	36,436,689	36,725,335	37,015,709	260,076,028
2	Orientimi i ndërmarrjeve të ujësjellësit drejt parimeve të kontrollit dhe rikuperimit të plotë të kostove									
2.b.2	Niveli i Matjes së Konsumit të Ujit i shprehur si numër lidhjesh.	Numri i Lidhjeve Familjare me Matës	2,999,097	3,885,111	7,385,843	5,398,207	6,766,893	7,839,876	6,150,688	40,425,712
2.b.3	Niveli i Matjes së Prodhimit të Ujit i shprehur si numër matësish.	Numri i Ujëmatësve të Prodhimit	106,545	228,310	228,310	76,103	-	-	-	639,266
2.b.4	Niveli i Matjes së Shpërndarjes së Ujit i shprehur si numër matësish.	Numri i Ujëmatësve Zonal	4,706	80,000	141,176	141,176	47,059	-	-	414,118
	TOTAL		4,589,028	106,604,850	96,809,911	88,901,935	90,959,006	100,190,874	97,999,772	627,355,374

4.2 Nevojat për kapitale Shtesë për Investimet e Shtyra në Menaxhimin e Aseteve

Sigurisht që Tabela 4-2 vetëm sa përpiqet të reflektojë investimet kapitale, të cilat normalisht do të përkufizoheshin si “investime të reja kapitale”, dhe jo “ripërtëritje, riparim dhe zëvendësim kapital”. Realiteti në Shqipëri është që disa pjesë të konsiderueshme të investimeve kapitale, që janë bërë deri tani dhe që vazhdojnë të bëhen, janë në të vërtetë për ripërtëritje kapitale, ose për riparim dhe zëvendësim, për shkak të investimeve të shtyra për një kohë të gjatë në menaxhimin e aseteve, dhe jo gjithmonë për shtim kapacitetesh të reja apo zgjerim me shërbime të reja.

Për t’u përpjekur për të kuptuar dhe për t’i reflektuar këto lloje investimesh si pjesë e nevojës së përgjithshme të sektorit të ujësjellës-kanalizimeve, tabela 4-3 është përgatitur për të bërë një vlerësim të përafërt të këtyre llojeve të veçanta të investimeve/nevojave kapitale që do të kërkojnë shpenzime kapitale gjatë gjithë periudhës së planifikimit.

Sfida që duhet të adresohet në përpjekjet për të vlerësuar kostot e menaxhimit afatgjatë të shtyrë të aseteve që janë akumuluar në sistemin e ujësjellës-kanalizimeve, ka qenë mungesa e një vlerësimi të besueshëm të vlerësimit të aseteve në vend. Sistemi i Monitorimit të Treguesve të Punës deh Vlerësimit Krahasues, i cili mbledh të dhënat e disponueshme për asetet fikse në sistemin e ujësjellësit ashtu edhe të kanalizimeve, reflekton vlera shumë të ulëta (Ujësjellësit: 118,156,218 LEKË dhe Kanalizimet: 26,342,505 LEKË). Këto të dhëna nuk ndihmojnë shumë për adresimin e kësaj çështjeje.

Përqasja e përdorur për të arritur tek vlerat e përdorshme ka qenë vlerësimi me efektshmëri i kostos së zëvendësimit të të dy sistemeve, duke përdorur popullsinë e mbuluar me shërbim dhe koston kapitale njësi për frymë. Meqenëse sistemet aktuale, përveç dy të tilla, nuk kanë asete të trajtimit të ujërave të zeza, vlera për frymë e kanalizimeve është reduktuar për të reflektuar “vetëm rrjetin. Për këto dy vlera është aplikuar një përqindje për të nxjerrë një vlerë për “zëvendësim të menjëhershëm”, ku periudha e “menjëhershme” është 10 vjet. Rezultati është një investim kapital i përvitshëm për ripërtëritjen, riparimin dhe zëvendësimin prej 58,872,800 Lekësh.

Tabela 4-3
Nevojat Kapitale për Investimet e Shtyra në Menaxhimin e Aseteve

Objekti	Njësi	Vlera
Popullsia aktuale me shërbim ujësjellës kanalizimesh	# i njerëzve	2 594 926
Popullsia aktuale me shërbim kanalizimesh	# i njerëzve	1 495 789
Kosto kapital për njësi/frymë– Ujësjellës	Lekë/frymë	420
Kosto kapital për njësi/frymë– Kanalizime (vetëm rrjeti)	Lekë /frymë	350
Vlera aktuale e zëvendësimit-Ujësjellës	Lekë ('000)	1,089,870
Vlera aktuale e zëvendësimit-kanalizime	Lekë ('000)	523,526
% e shërbimit ujësjellës që kanë nevojë për zëvendësim të menjëhershëm	%	30%
% e kanalizimeve që kanë nevojë për zëvendësime të menjëhershme	%	50%
Vlera e zëvendësimeve të menjëhershme – Ujësjellës	Lekë ('000)	326,961
Vlera e zëvendësimeve të menjëhershme – Kanalizime	Lekë ('000)	261,764
Vlera Totale e zëvendësimeve të menjëhershme	Lekë ('000)	588,724
Periudha e zëvendësimit	Vite	10
Kapital vjetor i investimeve për ripërtëritje, riparim dhe zëvendësim	Lekë('000)/Vit	58,873

4.3 Nevojat Kapitale për Asistencë Teknike.

Shqipëria nuk ka kapacitete të mjaftueshme njerëzore në institucionet e saj për të zbatuar disa plane veprimi me natyrë jokatitale. Në këto raste, do të lindë nevoja për shpenzime kapitale në formën e asistencës teknike dhe relativisht për programe kompjuterike. Këto shpenzime të veçanta figurojnë në disa Plane Veprimi dhe përmbliohen më poshtë në tabelën 4-4, me afate kohore të parashikuara përgjatë periudhës së planifikimit.

Tabela 4-4
Nevojat Kapitale për Asistencë Teknike
(në 000 Lekë)

Nr.	Asistencë Teknike	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Total
1.e.	Vrojtimi i Vlerësimit të nevojave që kryhet dy herë në vit		700,000						700,000
2.c.	Ngritja e Sistemeve për Menaxhimin e Aseteve			1,400,000					1,400,000
3.c.	Hartimi dhe përhapja e një Kontratë Tip për Dhënien e Shërbimeve		350,000	350,000					700,000
3.d.	Forcimi i Drejtorisë së Përgjithshme si Sekretariat Teknik dhe i Agjencive të Baseneve të Lumenjve		1,400,000	1,400,000					2,800,000
4.a.	Programi i Trajnimit dhe Certifikimit			1,400,000	1,400,000	1,400,000			4,200,000
5.b.	Hartimi i Ligjit për Shërbimet e Sektorit			700,000					700,000
5.c.	Incentivat e Para për Procesin e Bashkimit të Ndërmarrjeve		2,800,000	2,800,000	2,800,000	2,800,000	2,800,000	5,600,000	19,600,000
	Total		5,250,000	8,050,000	4,200,000	4,200,000	2,800,000	5,600,000	30,100,000

4.4 Investimi Total Kapital që nevojitet për Periudhën e Planifikimit.

Në Tabelën 4-6 paraqiten nevojat për investime kapitale në total për periudhën e planifikimit, duke marrë në konsideratë investimet e "reja" kapitale për arritjen e Objektivave Strategjike të deklaruar më lart;,investimet kapitale për "riparim dhe zëvendësim" si dhe investimet kapitale në formën e asistencës teknike.

Për zhvillimin e Strategjisë, është e rëndësishme të krahasohet Kapitali Total për Investime me Programin Buxhetor Afatmesëm të Qeverisë, me qëllim që të vlerësohet "hendeku" për investime dhe si mund të mbushet ky hendek.

Tabela 4-5 paraqet krahasimin me Programin Buxhetor Afatmesëm për periudhën 2011-2013

Tabela 4-5
Krahasimi i Programit Buxhetor Afatmesëm
me Nevojat për Kapital të Strategjisë Sektoriale (000 Lekë)

Buxheti/Vlerësimi	2011	2012	2013
Programi Buxhetor Afatmesëm	84,000,000	92,400,000	111,580,000
Nevojat për Kapital të Strategjisë Sektoriale	104,761,828	170,727,650	163,732,711

Siç paraqitet në Tabelën 4-5, Programi Buxhetor Afatmesëm për Shpenzimet Kapitale është më i vogël se Vlerësimi për Shpenzime Kapitale të nevojshme të identifikuar në këtë Strategji. Ky vlerësim mund të rregullohet duke vendosur objektiva më të ulëta gjatë viteve të para të planifikimit strategjik. Është interesante, sepse pjesa më e madhe e nevojave për fonde shtesë përbëhet nga vlera e përlogaritur për "ripërtëritje, riparim dhe zëvendësim kapitali", ose e thënë ndryshe, mirëmbajtja kapitale e porealizuar në të kaluarën.

Kapitulli 5 – Përgjegjshmëria, Monitorimi dhe Vlerësimi.

Ky kapitull i Strategjisë Sektoriale përshkruan përjasjen e Qeverisë në lidhje me përgjegjshmërinë, monitorimin dhe vlerësimin e Strategjisë gjatë gjithë zbatimit të saj. Qeveria ka për qëllim që për secilin Plan Veprimi Prioritar të përshkruar nën secilën prej pesë Objektivave të Misionit, të mbahet përgjegjshmeri direkte.

5.1 Përgjegjshmëria.

Siç paraqitet në Kapitullin 4, për çdo Plan Veprimi Prioritar është caktuar një Institucion Përgjegjës. Edhe kur lind nevoja që një Plan Veprimi Prioritar i caktuar të kryhet nga një grup pune i përbashkët, një nga anëtarët e këtij grupi pune të përbashkët është caktuar të jetë Institucioni Përgjegjës Drejtues.

Institucioni Përgjegjës duhet të hartojë një Plan Zbatimi më të detajuar për secilin nga Planet e Veprimit Prioritar që i janë caktuar, ku përshkruhet sesi ky institucion ka për qëllim të ushtrojë autoritetin dhe përgjegjësinë për të arritur treguesit e synuar të performancës që mbështesin secilin nga Objektivat Strategjik. Këto Plane të Detajuara Zbatimi fillojnë të zbatohen dy muaj pas miratimit të Strategjisë Sektoriale nga Këshilli i Ministrave.

5.2 Monitorimi.

Përgjegjësinë për monitorimin e progresit gjatë zbatimit të Strategjisë Sektoriale e ka Drejtoria e Përgjithshme e Politikave të Ujësjetës Kanalizimeve dhe Mbetjeve të Ngurta në Ministrinë e Punëve Publike dhe Transportit. Pjesa më e madhe e monitorimit do të mbulohet nga puna rutinë e Njesisë së Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues në Drejtorinë e Përgjithshme të Ujësjetës Kanalizimeve. Megjithatë, në ato situata kur Institucioni Përgjegjës është jashtë Ministrisë së Punëve Publike dhe Transportit, Drejtoria e Përgjithshme e Politikave të Ujësjetës Kanalizimeve dhe Mbetjeve të Ngurta duhet të bashkëpunojë me Institucionin Përgjegjës për të gjetur një mënyrë praktike për kryerjen e monitorimit.

Drejtorja e Përgjithshme e Politikave të Ujësjetës Kanalizimeve dhe Mbetjeve të Ngurta do të përgatisë një raport monitorimi gjashtëmuor dhe vjetor për të gjithë Planet e Veprimit Prioritare dhe Qëllimet Strategjike të përcaktuara, bazuar në raportet me shkrim të Institucionit Përgjegjës.

5.3 Vlerësimi.

Drejtorja e Përgjithshme e Politikave të Ujësjetës Kanalizimeve dhe Mbetjeve të Ngurta do të organizojë një takim vlerësimi me Grupin e Punës pas nxjerrjes së raporteve të monitorimit gjashtëmuor dhe vjetor, për të diskutuar progresin e bërë gjatë zbatimit të Strategjisë Sektoriale dhe për të identifikuar ndryshimet e mundshme në Planet e Veprimit dhe Qëllimet Strategjike të synuar.

Drejtorja e Përgjithshme e Politikave të Ujësjetës Kanalizimeve dhe Mbetjeve të Ngurta do të përgatitë një vlerësim përfundimtar për vitin pararendës pas vendimeve të marra nga Grupi i Punës.